



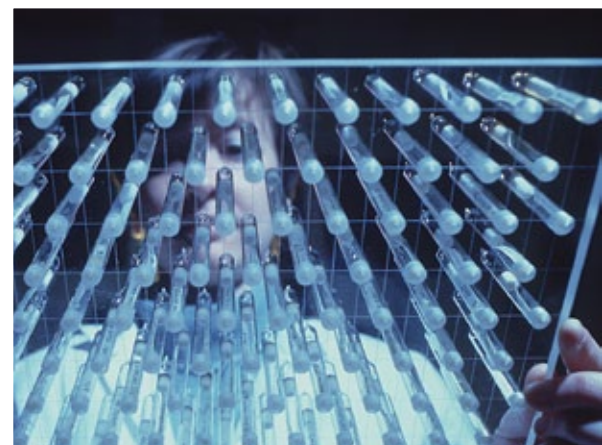
ПРИВРЕДНА  
КОМОРА  
СРБИЈЕ



100

**ПИТАЊА И ОДГОВОРА  
ЗА ПРИВРЕДНИКЕ  
О ЕВРОПСКОЈ УНИЈИ**

Брошура је израђена уз стручну и финансијску подршку  
Канцеларије за европске интеграције Владе Републике Србије





# 100 ПИТАЊА И ОДГОВОРА ЗА ПРИВРЕДНИКЕ О ЕВРОПСКОЈ УНИЈИ

Брошура је израђена уз стручну и финансијску подршку  
Канцеларије за европске интеграције Владе Републике Србије





## Садржај

|   |          |
|---|----------|
| <b>Увод</b>   | <b>7</b> |
| <b>УНУТРАШЊЕ ТРЖИШТЕ</b>  | <b>9</b> |
| 1. Шта је Јединствено (унутрашње) тржиште?  | 9        |
| 2. Када се каже слобода кретања роба, на шта се заправо мисли?  | 9        |
| 3. Шта је слободно кретање капитала и шта оно омогућава предузећима?                                  | 10       |
| 4. Шта је слобода настањивања и пружања услуга?   | 11       |
| 5. Шта је слобода кретања радника?  | 11       |
| 6. Шта је царинска унија ЕУ?  | 11       |
| 7. Шта представља заједничка царинска тарифа?   | 12       |
| 8. Где могу наћи информације о тарифним бројевима производа и одговарајућим царинским стопама?        | 12       |
| 9. Шта је Јединствени царински документ?  | 13       |
| 10. Европска монетарна унија (ЕМУ)  | 13       |
| 11. Пореска политика  | 14       |
| 12. Буџетска политика   | 14       |
| 13. Који су критеријуми за чланство за приступање ЕУ?   | 15       |
| 14. Шта је до сада урађено по питању интеграције Србије у ЕУ и које нас фазе још чекају?              | 15       |
| 15. Шта је предмет преговора о чланству Србије у ЕУ?  | 16       |
| 16. Шта је садржина Споразума о стабилизацији и придруживању и које су његове основне карактеристике? | 16       |
| 17. Шта је Прелазни трговински споразум – ПТС?  | 17       |
| 18. Какав ће утицај имати придруживање Србије ЕУ на предузећа која не послују са компанијама из ЕУ?   | 17       |
| 19. Шта је ЦЕФТА?   | 18       |
| 20. Хоћемо ли по приступу у ЕУ још увек бити чланови ЦЕФТА?   | 18       |
| 21. Шта ће бити са Споразумом о слободној трговини са Русијом по уласку у Европску унију?             | 18       |
| 22. А шта ће се десити са другим тржиштима?   | 18       |
| 23. Да ли Европска унија помаже Србији у испуњавању критеријума за чланство?                          | 19       |
| 24. Енергетска заједница у југоисточној Европи  | 20       |
| 25. Перспектива транспортне заједнице   | 20       |

|  |           |
|--|-----------|
| <b>ПОЛИТИКЕ ЕУ</b>   | <b>21</b> |
| 26. Које су заједничке политике ЕУ?  | 21        |
| 27. Какав је утицај Европске уније на поједине политике, тј. шта нам долази из Брисела, а шта из Београда?                                   | 22        |
| 28. Које политике ЕУ се тичу директно предузетништва?  | 23        |
| 29. Да ли је у ЕУ дозвољено да држава помаже привреду и под којим условима?  | 23        |
| 30. Каква су правила у ЕУ у вези са монополима?  | 23        |
| 31. На који начин би чланство у ЕУ утицало да држава доследно примењује правила о конкуренцији на тржишту?                                   | 24        |
| 32. Која су правила у области јавних набавки у ЕУ и шта је потребно променити у Србији?  | 24        |
| 33. Хоће ли по уласку Србије у ЕУ српска предузећа моћи да учествују у тендерима који су расписани у другим државама чланицама ЕУ и обрнуто? | 25        |
| 34. Шта подразумева заједничка пољопривредна политика ЕУ?  | 25        |
| 35. Право интелектуалне својине у ЕУ   | 26        |
| 36. Да ли ЕУ штити своје произвођаче од нелојалне конкуренције ван ЕУ?   | 26        |
| 37. Шта је Заједничка политика рибарства?  | 27        |
| 38. Шта је Заједничка политика за заштиту животне средине?   | 28        |
| 39. Шта је политика ЕУ у области енергетике?   | 28        |
| 40. Шта је будућност енергетике у Европи?  | 29        |
| 41. Шта је Заједничка транспортна политика ЕУ и који је њен утицај на пословање?   | 29        |
| 42. Трансевропске мреже  | 30        |
| 43. На који начин ЕУ дефинише сектор малих и средњих предузећа (МСП)?  | 31        |
| 44. Шта је Акт о малим предузећима? (Small Bussines Act – SBA)?  | 32        |
| 45. На који начин ЕУ улаже у политику иновација?   | 32        |
| 46. Шта је Индустијска политика ЕУ?  | 32        |
| <b>ЗАХТЕВИ ЕУ ПРЕМА СРПСКИМ ПРЕДУЗЕЋИМА</b>  | <b>35</b> |
| 47. Које све услове произвођач мора да испуни да би његов производ био у складу са захтевима тржишта ЕУ?                                     | 35        |
| 48. Шта су директиве старог, а шта директиве новог приступа?   | 35        |
| 49. Да ли су хармонизовани стандарди на чију примену упућују директиве новог приступа обавезујући?   | 36        |
| 50. Хоће ли по уласку Србије у ЕУ српска предузећа моћи да учествују у тендерима који су расписани у другим државама чланицама ЕУ и обрнуто? | 36        |
| 51. Шта је СЕ означавање и како да сазнам више о томе?   | 37        |

|  |    |
|--|----|
| 52. Како да добијем дозволу за СЕ означавање, тј. како да сазнам које све захтеве морам да испуним да би мој производ могао да се подвргне таквој процедури?   | 37 |
| 53. Ко може да врши сертификацију за стављање СЕ знака?  | 38 |
| 54. На који начин ЕУ штити потрошаче?  | 38 |
| 55. Који захтеви ЕУ се односе на безбедност хране?   | 39 |
| 56. На који начин потрошач може да оцени квалитет хране?   | 39 |
| 57. Како да знам да је један јефтин прехранбени производ у исто време и квалитетан?  | 40 |
| 58. Режим увоза ЕУ за прехранбене производе?   | 40 |
| 59. Шта је REACH уредба?   | 41 |
| 60. Да ли REACH уредба има утицаја на компаније ван ЕУ?  | 41 |
| 61. Шта се променило у ЕУ у погледу управљања хемикалијама усвајањем REACH уредбе?   | 42 |
| 62. Да ли ће српска предузећа бити способна да по уласку у ЕУ спроводе актуелну политику заштите на раду и на који начин ће држава кажњавати њено непоштовање? | 42 |

## **ПОЛИТИКЕ ЕУ ЗА ПОЈЕДИНЕ ПРИВРЕДНЕ СЕКТОРЕ** **43**

|   |    |
|---|----|
| 63. Аутомобилска индустрија   | 43 |
| 64. Хемијска индустрија   | 43 |
| 65. Грађевинска индустрија  | 44 |
| 66. Одбрамбена индустрија   | 45 |
| 67. Електроиндустрија   | 45 |
| 68. Индустија обуће   | 46 |
| 69. Индустија намештаја   | 47 |
| 70. Здравство (укључујући и фармацију)                                | 47 |
| 71. Информационе и комуникационе технологије – ИКТ                    | 48 |
| 72. Машинска индустрија   | 49 |
| 73. Индустија опреме под притиском                                    | 50 |
| 74. Рударство, металургија и минерали                                 | 50 |
| 75. Текстилна индустрија  | 52 |
| 76. Туризам   | 52 |
| 77. Производња играчака   | 53 |
| 78. Индустија прераде дрвета, индустрија папира и графичка индустрија | 54 |

## **ФОНДОВИ И ПРОГРАМИ ЕУ** **55**

|  |    |
|--|----|
| 79. Каква је разлика између фондова и програма ЕУ? | 55 |
| 80. Шта су то претприступни фондови ЕУ?            | 55 |

|   |    |
|---|----|
| <b>81.</b> Шта је инструмент за претприступну помоћ ИПА 2007–2013?  | 56 |
| <b>82.</b> Шта су програми прекограничне сарадње ЕУ?  | 56 |
| <b>83.</b> Који су то програми Европске заједнице у којима право учешћа могу остварити мала и средња предузећа? | 57 |
| <b>84.</b> Седми оквирни програм за истраживање и развој (ФП7)  | 58 |
| <b>85.</b> ЦИП – Програм за конкурентност и иновативност  | 59 |

#### **ПРИВРЕДНА КОМОРА СРБИЈЕ – ПАРТНЕР ПРЕДУЗЕЋИМА НА ПУТУ ЕВРОПСКИХ ИНТЕГРАЦИЈА** **61**

|   |    |
|---|----|
| <b>86.</b> На кој начин ПКС помаже предузећима да се боље информишу о односима Србије и Европске уније?         | 61 |
| <b>87.</b> На кој начин ПКС помаже предузећима да се боље информишу о политикама Европске уније?                | 62 |
| <b>88.</b> На који начин Привредна комора Србије може да помогне предузећу при аплицирању за фондове ЕУ?        | 63 |
| <b>89.</b> На кој начин ПКС помаже предузећима да се боље информишу о ефектима уласка у ЕУ на поједине секторе? | 63 |

#### **ОСТАЛО** **65**

|  |    |
|--|----|
| <b>90.</b> Шта је Европска мрежа предузетништва и коју врсту услуге нуди предузећима?                                      | 65 |
| <b>91.</b> Да ли је Србија део Европске мреже предузетништва?  | 65 |
| <b>92.</b> Шта је стратегија Европа 2020. и како се њоме прогнозира економска перспектива ЕУ у наредном периоду?           | 66 |
| <b>93.</b> На који начин појединац–предузеће може бити укључен у процес доношења одлука и прописа у ЕУ који на њега утичу? | 66 |
| <b>94.</b> Шта предузећима стоји на располагању на путу изазова које са собом носе ЕИ?                                     | 67 |

Србија је 2000. године ушла у Процес стабилизације и придруживања, са јасно исказаном намером да постане чланица Европске уније<sup>1</sup> и да се прикључи највећем интегративном процесу на свом континенту.

ЕУ је међународна организација са јаким федералним елементима који је чине наданационалном јединственом организацијом на свету у којој се одлуке у неким областима доносе већином гласова њених чланица, уз обавезу свих да поштују донету одлуку. Њене чланице договориле су се да створе заједничко тржиште, економску и монетарну унију, заједничку спољну и безбедносну политику, да њихови судови и полиција сарађују против организованог криминала и других претњи и да у будућности теже ка стварању политичке уније. У последњих 10 година, колико је Србија у процесу, сама Европска унија доживела је драстичне промене. Чланство је увећано, тако да сада има 27 држава чланица, четири државе су кандидати за чланство, а још четири су потенцијални кандидати за чланство. Европска унија увела је заједничку валуту, евро, 2002. године и постала правно лице усвајањем Уговора из Лисабона 2009. године. Овакве промене чине улазак једне државе у чланство ЕУ још комплекснијим процесом него што је био раније.

Иако Србија још није постала чланица, она већ сада осећа позитивна кретања у односима са Европском унијом, из саме чињенице да се налази у процесу који води ка њеном чланству. Европска унија је 2000. године укинула царине за робу пореклом из Србије, што годишње штеди око 300 милиона евра извозницима из Србије и што је довело до повећања обима трговине са ЕУ са 3,8 милијарди евра у 2001. години на 12,2 милијарде евра у 2008. години, уз пораст српског извоза у ЕУ са 1,1 милијарде у 2001. години на преко 4 милијарде у 2008. години.

Србија и Европска унија 2008. године закључиле су Споразум о стабилизацији и придруживању. Прелазни трговински споразум уз Споразум о стабилизацији и придруживању почео је да се примењује 8. децембра 2009. године, а ступио је на снагу 1. фебруара 2010.

Овај Споразум представља квалитативно нови ниво у односима Србије и Европске уније, будући да су њиме Србија и ЕУ по први пут ушле у фазу односа уређених једним свеобухватним уговором. Овим Споразумом регулишу се скоро сви аспекти међусобних односа ЕУ и Србије, а изнад свега међусобни економски односи. Претходни односи Србије и ЕУ су били засновани на једностраним изјавама воље двеју страна. Сврха овог Споразума јесте да се држави која га потписује, тј. Србији, гарантује перспектива за чланство у Европској унији, што је и основна разлика између споразума о придруживању и свих других споразума које ЕУ закључује са трећим државама. Ступањем на снагу ССП Србија ће постати држава придружена ЕУ. Овим споразумом поставља се оквир за односе Србије и ЕУ, са неограниченим роком трајња и који ће важити све до ступања Србије у чланство ЕУ. Суштински елемент овог Споразума јесте стварање зоне слободне трговине између Европске уније и Србије. Та зона ће бити створена у прелазном периоду од шест година од почетка

<sup>1</sup> У даљем тексту свако помињање држављанства/пребивалишта, порекла робе, капитала и услуга из ЕУ или државе чланице подразумеваће и државе које су део Европског економског простора.



примене Прелазног трговинског споразума, дакле до 1. јануара 2014. године. Овим Споразумом обезбеђује се слободан приступ тржишту ЕУ роби пореклом из Србије. Споразумом се предвиђа и укидање царинске заштите за увоз робе из ЕУ, што ће променити стање на тржишту Србије, за шта је такође неопходна припрема домаћих предузећа.

Због природе овог Споразум, а и целог процеса приступања Европској унији као и обавеза које проистичу из чланства у Европској унији, неопходно је да сви делови српског друштва, а посебно привреда Србије као носилац развоја буду упознати како са обавезама које проистичу из ССП и чланства у ЕУ, тако и са правима која ће њиме добити, како би најефикасније успели да се припреме за економске промене које ће се неминовно десити у наредним годинама.

У тренутку писања ове брошуре, Србија се налази у фази добијања статуса кандидата за чланство у ЕУ. Србија је 22. децембра 2009. године, поднела захтев за пријем у чланство. Следећи корак ће бити да државе чланице ЕУ упуте Европској комисији наш захтев, како би Европска комисија израдила *Мишљење* о спремности Србије да постане кандидат. Европска комисија израђује своје мишљење на основу *Упитника* који доставља Влади Србије на одговарање. Упитник ће дати јасну слику о спремности Србије за напредак у процесу приступања Европској унији.

Статус кандидата је врло битан, будући да јасно одређује да ће држава која га добије постати чланица ЕУ у догледно време и да је то држава са јасно одређеном перспективом, што се неминовно одражава на економске прилике у тој држави и на привредно окружењу у ком послују њена предузећа. Такође, статус кандидата даје могућности приступа претприступним фондовима ЕУ за регионални развој, борбу против незапослености и рурални развој, што заједно отвара нове перспективе за економски развој.

У овом тренутку Србија се интензивно припрема за добијање упитника и за предстојеће преговоре. У ту сврху урађен је Национални програм за европску интеграцију Србије (НПИ) 2008. године (ревидиран 2009) и дефинисана административна структура која треба да припреми позицију Србије за предстојеће преговоре о чланству.

Иако је чланство једне државе у Европској унији, пре свега политичка одлука, како држава чланица ЕУ тако и државе која приступа ЕУ, сам процес приступања и напредовање у том процесу састоји се и заснива на процесу унутрашње реформе и прилагођавања правно-економском систему ЕУ. У том смислу неопходно је да што шири круг грађана и привредника буде упознат са процесом како би се процес и предузете активности разумеле, а предности које процес пружа максимално искористиле и како нас неизбежни трошкови процеса не би изненадили.

## Унутрашње тржиште

### Шта је Јединствено (унутрашње) тржиште?

Унутрашње тржиште Европске уније дефинисано је као простор без унутрашњих граница у коме је осигурано слободно кретање робе, лица, услуга и капитала и у којем владају једнаки услови надметања за све учеснике. Поред слободе кретања робе, унутрашње тржиште подразумева и слободу кретања фактора производње (радника, капитала и услуга), што је регулисано привилима о слободи кретања лица и потрошача.

У територијалном смислу, простор унутрашњег тржишта поред држава чланица ЕУ обухвата и државе са којима ЕУ чини заједнички Европски економски простор (Исланд, Норвешка и Лихтенштајн). Јединствено тржиште карактеришу: бесцарински простор између држава чланица, заједничка царинска тарифа према трећим државама, укидање количинских ограничења и свих мера које имају једнако дејство и забрана увођења нових између држава чланица, као и укидање свих видова отворене или прикривене фискалне дискриминације по основу порекла произвођача, пружаоца услуге, робе или капитала. Израз „без унутрашњих граница“ подразумева, поред укидања формалних препрека у смислу националне регулативе, отклањање и физичких баријера за проток људи, робе, услуга и капитала на границама између држава чланица.

Поред система укидања препрека унутрашњој трговини и забрана увођења нових, унутрашње тржиште подразумева и увођење инструмената контроле над правилним и неометаним функционисањем тржишта и слободне конкуренције. ЕУ то обезбеђује кроз правила о заштити конкуренције и забрани државне помоћи која фаворизује домаћа предузећа, са наднационалним надзором Европске комисије. Она се стара да се достигнут ниво интегрисања тржишта, путем укидања правних и физичких баријера, не наруши антиконкурентским понашањем, договорном праксом или злоупотребама доминантог положаја од стране предузећа, односно једностраним интервенцијама држава на јединственом тржишту.

Више информација на [http://ec.europa.eu/internal\\_market](http://ec.europa.eu/internal_market)

### Када се каже слобода кретања роба, на шта се заправо мисли?

Слобода кретања роба једно је од четири основна права на којима се заснива унутрашње тржиште. Ова слобода односи се на робу пореклом из државе чланице ЕУ. Сматра се да је роба пореклом из државе чланице уколико је произведена, односно прерађена у њој. Роба пореклом из треће државе ужива режим слободног кретања на унутрашњем тржишту тек након спроведеног царинског поступка, плаћања заједничке царинске тарифе и провере техничке усаглашености са техничким правилима ЕУ, или националним правилима у одсуству правила ЕУ.

Ова слобода подразумева укидање и апсолутну забрану увођења царина и свих



дажбина једнаког дејства као царине<sup>2</sup> на робу пореклом из држава чланица и укидање и забрану количинских ограничења и мера једнаког дејства количинским ограничењима између држава чланица.<sup>3</sup> Поред укидања и забране царинских и ванцаринских баријера за слободну циркулацију робе пореклом из државе чланице забрањен је сваки вид непосредне или посредне фискалне дискриминације робе по основу порекла.

Забрана увођења мера једнаког дејства количинским ограничењима (пре свега путем националних техничких прописа) није апсолутна. Изузетак су мере које се предузимају због заштите одређених легитимних интереса државе чланице (нпр. због заштите здравља људи). Међутим, ово право држава чланица ипак је сужено дејством правила о узајамном признавању националних техничких правила. Ефекат тога је да роба легално пласирана на тржиште у једној држави чланици може несметано да се нађе на тржишту друге државе чланице, без обзира на евентуалне разлике које постоје у релевантним техничким прописима тих држава. Половина укупне трговине унутар ЕУ под режимом је заједничких европских прописа, док је друга половина под режимом узајамног признавања националних техничких правила.

## Шта је слободно кретање капитала и шта оно омогућава предузећима?

# З

Слободно кретање капитала је претпоставка за инвеститоре и предузећа да могу слободно располагати својим капиталом на различитим финансијским тржиштима држава чланица без ограничења. ЕУ предвиђа општу забрану за све рестрикције на кретање капитала и текућа плаћања између држава чланица. Државе чланице ЕУ дужне су да укину све рестрикције кретања капитала између лица која своје пребивалиште имају у ЕУ. Ово право могу да користе сва лица која имају пребивалиште или пословно седиште (резиденти) у државама чланицама ЕУ. Постоје и одређена ограничења ове слободе које ЕУ дозвољава са становишта заштите јавног интереса (нпр. заштите од прања новца).

Ова слобода омогућава интегрисано, отворено, конкурентско и ефикасно европско финансијско тржиште и тржиште финансијских услуга. За грађане она значи могућност обављања великог броја операција у иностранству, као што је отварање банковних рачуна, куповина акција и непокретности, без ограничења по основу порекла (кретање личног капитала). За предузећа ово право, у начелу, значи способност директног инвестирања или стицање власништва у европским компанијама и учешће у њиховом управљању. Начело даје једнаке могућности предузећима (без дискриминације по основу националности) да изаберу место инвестирања и место успостављања пословања, на територији ЕУ, без административних и физичких ограничења.

<sup>2</sup> Дажбина једнаког дејства као царине је свака новчана дажбина, ма колико била мала, без обзира на начин означавања и примене, која је једнострано наметнута на робу због тога што прелази границу.

<sup>3</sup> Мере једнаког дејства као количинска ограничења су национални прописи или друге мере донете од држава чланица којима се непосредно или посредно, стварно или потенцијално може ометати трговина унутар ЕУ.

## Шта је слобода настањивања и пружања услуга?

ЕУ начела која регулишу унутрашње тржиште услуга имају два основна вида: слобода пословног настањивања и слобода пружања услуга у ужем смислу. Слобода пословног настањивања гарантује предузећима и физичким лицима право пословног настањивања у другој држави чланици, која није држава у којој су резиденти, односно чији су држављани, без ограничења по основу порекла. Под пословним настањивањем подразумева се примарно – оснивање привредних друштава и других облика организовања пословања и секундарно настањивање – отварање представништава, огранака и сл. Ово право укључује и право samozапослених лица држављана једне државе чланице да започну пословни подухват у другој држави чланици под једнаким условима која важе за држављане те државе чланице. Такође, ЕУ гарантује држављанима и предузећима из једне државе чланице слободу да без ограничења пружају услуге лицима која су из друге државе чланице. У овом случају ради се о привременој и повременој пословној активности пружања услуга лицу које није држављанин државе чланице која пружа услугу без трајног пословног настањивања. Принцип слободе функционише двосмерно. Она се односи како на ситуацију када пружалац услуга прелази границу да би услугу пружио у другој држави чланици тако и на слободу да корисник услуге може да одлази у другу државу чланицу зарад коришћења услуге.

4

## Шта је слобода кретања радника?

У контексту унутрашњег тржишта под појмом слободе кретања радника подразумева се укидање свих дискриминаторних мера по основу држављанства међу радницима држава чланица у погледу кретања у оквиру ЕУ, у вези са запошљавањем, зарадама и другим условима рада и запошљавања. Ова права се односе на лица, држављане једне државе чланице, која се баве или имају намеру да се баве пословном активносту у другој држави чланици. Ова слобода подразумева право на прихватање понуде запослења у другој држави чланици, слободно кретање територијом државе чланице у те сврхе, останак у држави чланици у сврхе запошљавања и останак у држави чланици након престанка запослења. Заправо, ово право подразумева једнак третман радника из једне државе чланице у погледу приступа тржишту рада друге државе чланице, у току трајања запослења и након престанка радног односа. Правно и фактички такав радник је „домаћи“ радник. Истовремено, ово право се допуњава са правом на пословно настањивање лица која самостално обављају одређену пословну делатност на територији државе чланице и са правилима о узајамном признавању професионалних квалификација.

5

## Шта је царинска унија ЕУ?

Царинска унија је врста економског удруживања држава где оне међусобно стварају зону слободне трговине, без међусобних царина, а при том имају заједничку царинску тарифу према трећим државама изван царинске уније. Тим путем све

6

државе чланице царинске уније одричу се своје националне спољнотрговинске политике, док се та политика према трећим државама води на нивоу царинске уније у име свих чланица.

У Европској унији стварање царинске уније је један од првих циљева који је остварен још 1968. године. Вођење спољнотрговинске политике од тад спада у њену искључиву надлежност и њом руководи Европска комисија. Прописи који регулишу функционисање царинске уније су дефинисани у Царинском кодексу Зајединце (*Community Customs Code*).

Поред 27 држава чланица Европске уније, у царинској унији ЕУ налазе се још и Турска, Андора и Сан Марино. ССП Србије и ЕУ обухвата и трговину са Андором и Сан Марином, док је са Турском закључен посебан споразум о слободној трговини.

## Шта представља заједничка царинска тарифа?

# 7

Заједничка царинска тарифа Европске уније представља царинску тарифу која се користи за класификацију и царињење робе из трећих држава приликом увоза у ЕУ. Заједничка је за све државе чланице и за државе које су у царинској унији са Европском унијом (Турску, Андору и Сан Марино) и састоји се из номенклатуре (тј. класификације робе) и базне царинске стопе која се примењује за одређену врсту робе на МФН<sup>4</sup> основи. Тарифа обухвата и законодавство, попут међународних уговора или аутономних трговинских мера ЕУ, које утиче на ниво царине која ће бити наплаћена на робу у односу на државу порекла дате робе. На основу споразума о слободној трговини (попут ССП–а), држави која је закључила такав уговор са Европском унијом даје се преференцијални статус у односу на МФН царинску стопу која је наведена у заједничкој царинској тарифи.

## Где могу наћи информације о тарифним бројевима производа и одговарајућим царинским стопама?

# 8

Тарифни бројеви производа и одговарајућа царинска стопа налазе се у Комбинованој номенклатури Европске уније. Комбинована номенклатура Европске уније (*Combined Nomenclature – CN*) представља систем обележавања производа који је Европска унија развила на основу Хармонизованог система (*Harmonized System – HS*) који је успоставила Светска царинска организација (СЦО). Хармонизовани систем СЦО све робе обележава шестоцифреним ознакама и разврстава их у 97 поглавља. Комбинована номенклатура преузима Хармонизовани систем, који даље разрађује, обележавајући производе осмоцифреним ознакама (додајући седму и осму цифру на ознаке које је успоставио Хармонизовани систем), што омогућава додатну спецификацију производа у оквиру исте групе производа. Комбинована номенклатура ЕУ уведена је 1987. године и сваке године се ажурира. Важећа тарифа и класификација за извоз робе у Европску унију може се наћи на интернет страни Генералног директората Европске комисије за порезе и царинску унију [http://ec.europa.eu/taxation\\_customs/](http://ec.europa.eu/taxation_customs/).

4 МФН означава статус најповлашћеније нације (MFN most favored nation) односно општу царинску стопу.

Република Србија годишње врши усклађивање српске номенклатуре царинске тарифе, како би домаћа класификација била усклађена са Комбинованом номенклатуром Европске уније.

## Шта је Јединствени царински документ?

Јединствени царински документ користи се у Европској унији за све царинске поступке укључујући и транзит. Он представља документациону основу за издавање царинске декларације у Европској унији, Швајцарској, Норвешкој и Исланду. Сврха документа јесте смањење потребних докумената за издавање царинске декларације како би се убрзао промет и смањило административно оптерећење учесника на тржишту и олакшала комуникација између царинских служби држава чланица.

У Србији је ова материја регулисана Царинским законом који дефинише царинску декларацију као изјаву или радњу којом лице, у прописаној форми и на прописан начин, захтева да се роба стави у одређени царински поступак. Да би поднета декларација била прихваћена мора бити поднета у прописаном облику са свим неопходним подацима који се захтевају за подношење Јединствене царинске исправе (ЈЦИ). Начин подношења и попуњавања Јединствене царинске исправе прописан је Правилником о облику, садржини, начину подношења и попуњавања декларације и других образаца у царинском поступку.

9

## Европска монетарна унија (ЕМУ)

У циљу спречавања негативних ефеката флукуација курса националних валута држава чланица Европске уније на међусобну трговину, државе чланице ЕУ још током педесетих година су почеле да предузимају заједничке активности у домену монетарне политике како би отклонили наведене проблеме. Данас је 17 држава ЕУ прихватило евро као своју валуту – Аустрија, Белгија, Кипар, Естонија, Финска, Француска, Немачка, Грчка, Ирска, Италија, Луксембург, Малта, Холандија, Португалија, Словачка, Словенија и Шпанија. Све нове чланице које су приступиле 2004. и 2007. године, као и будуће чланице мораће да усвоје евро, док су Велика Британија, Данска и Шведска изабрале да то не ураде. Монетарну политику у име држава чланица монетарне уније води Европска централна банка (ЕЦБ), основана 1999. године. ЕЦБ се налази на челу Европског система централних банака (ЕСЦБ), који чине централне банке свих држава чланица ЕУ, укључујући и оне које нису усвојиле евро као валуту. Све централне банке учествују у руковођењу унијом, али само оне државе које су усвојиле евро имају право гласа. Како би постала чланица монетарне уније, држава чланица ЕУ мора да испуни критеријуме конвергенције:

- Инфлација не сме бити виша од 1,5 процентна поена од просека три државе чланицу ЕМУ са најнижом инфлацијом (мерено годину дана уназад)
- Дугорочна каматна стопа не сме бити виша од 2 процентна поена од просека три државе чланицу ЕМУ са најнижом каматном стопом
- Годишњи дефицит буџета не сме прећи 3% БДП

10



- Укупни јавни дуг не сме прећи 60% БДП или мора показивати тенденцију спуштања ка том нивоу
- Стабилност курса националне валуте исказана у току периода од две године у оквиру курсног система Европског монетарног система

## Пореска политика

# 11

Пореска политика ЕУ састоји се из два основна елемента: координације директног опорезивања које остаје у надлежности држава чланица и регулисање индиректног опорезивања, које директно утиче на слободан проток робе и слободу пружања услуга на унутрашњем тржишту ЕУ.

У погледу директног опорезивања, под којим се између осталог рачуна опорезивање имовине, опорезивање капиталних добитака, корпоративно опорезивање, иако је вођење ове политике у надлежности држава чланица, она се координира на нивоу Европске уније како би се спречила фискална дискриминација, двоструко опорезивање или пореска евазија, што би могло да има штетан ефекат на унутрашње тржиште. Пореска политика обезбеђује да не дође до конкуренције на унутрашњем тржишту по основу различитих пореских стопа или различитих пореских система. Предузете су и мере како би се спречиле негативне последице постојања националних законодавстава по питању трансфера новца међу државама чланицама.

У области индиректног опорезивања ЕУ доноси прописе у форми директива, које омогућавају да индиректно опорезивање буде на јединствени начин регулисано на целој територији Европске уније, што омогућава лакши промет роба и услуга. О важности ове области за државе чланице говори чињеница да се не користи редовна законодавна процедура Европске уније, већ прописе доноси Савет, у коме седе министри финансија држава чланица, на предлог Комисије, а Европски парламент само даје необавезујуће мишљење по овим питањима. Најбитније области које регулише Европска унија су питање пореза на додату вредност (ПДВ), питање акциза на алкохол и дуван и пореза на енергенте.

## Буџетска политика

# 12

Годишњи буџет ЕУ одређен је седмогодишњим финансијским оквиром којим се утврђује максимални износ укупних расхода и расхода по буџетским категоријама, односно усаглашеним политичким приоритетима. Финансијски оквир 2007–2013. усвојен је у мају 2006. године у укупном износу од 975,7 милијарди евра.

Финансијски оквир дефинише шест политичких приоритета од којих се као први издваја одрживи развој и обухвата конкурентност (9%) и економску и социјалну кохезију (35,6%). Други приоритет огледа се у очувању природних ресурса (42,5%) и укључује заједничку пољопривредну и политику рибарства, рурални развој и заштиту животне средине. Трећи приоритет назива се држављанство, слобода, правда и безбедност (1,3%) и обухвата области унутрашњих послова и правосуђа, заштите граница, имиграције и азила, јавног здравља и заштите потрошача итд.

Четврти приоритет покрива спољне активности (5,7%), укључујући и Инструмент за претприступну помоћ и носи назив ЕУ као глобални играч, док пети и шести приоритет чине административни трошкови (5,8%) и компензације (0,1%).

Највећи део буџетских расхода покрива се по основу сопствених прихода – прелевмани, царине и друге дажбине на увоз из држава нечланица (у 2009. учешће од 16,54%), прихода од пореза на додатну вредност који се обрачунава као јединствена пореска стопа од 0,3% на јединствено дефинисану пореску основицу (у 2009. учешће од 16,9%) и прихода заснованог на бруто националном приходу који се обрачунава као јединствена стопа БНП сваке државе чланице (2009 – 65,39%). Поред сопствених прихода, буџет остварује и приходе по другим основама попут доприноса нечланица за учешће у програмима ЕУ, наплата казни због кршења прописа ЕУ или повраћај по основу неискоришћених средстава из фондова ЕУ (2009 – 1,17%).

### Који су критеријуми за чланство за приступање ЕУ?

Критеријуми за чланство у Европској унији дефинисани су на самиту шефова држава и влада Европске уније (тј. Европском савету), одржаном у Копенхагену 1993. године и додатно ојачани на самиту одржаном у Мадриду 1995. године. Да би једна држава приступила Европској унији мора испуњавати три критеријума:

- Политички – стабилност институција државе које гарантују демократију, владавину права, људска права и поштовање права мањина
- Економски – постојање тржишне економије, способне да се носи са притиском конкуренције на тржишту Европске уније
- Правно/административни – прихватање правних тековина Европске уније, тј. способност да се испуне обавезе које проистичу из чланства

1 3

### Шта је до сада урађено по питању интеграције у Србије у ЕУ и које нас фазе још чекају?

Процес европске интеграције Србије има два основна дела: 1) процес стабилизације и придруживања и 2) процес приступања Европској унији. Процес стабилизације и придруживања (ПСП) за Србију почео је 2000. године када је Србија, тада у оквиру Савезне Републике Југославије, изразила намеру да постане чланица Европске уније. У оквиру овог процеса, 29. априла 2008. године Србија је потписала Споразум о стабилизацији и придруживању са Европском унијом. Прелазни трговински споразум, потписан истог дана уз Споразум о стабилизацији и придруживању, почео је да се примењује 8. децембра 2009. године, а ступио је на снагу 1. фебруара 2010. године. ЕУ је сада у фази ратификације, док је Србија ратификовала ССП и Прелазни трговински споразум 9. септембра 2008. године.

1 4

Европска унија донела је одлуку о укидању виза за грађане Србије, тако да грађани Србије од 19. децембра 2009. године без виза могу да бораве у ЕУ до 90 дана.

Србија је 22. децембра 2009. године поднела захтев за пријем у чланство Европске уније, чиме је ушла у процес приступања. Следећи корак јесте на државама

чланицама ЕУ да проследи захтев Србије Европској комисији, која треба да пружи мишљење о спремности Србије да добије статус кандидата и да води преговоре о чланству. Европска комисија ће своје мишљење засновати на упитнику (приближно 4000 питања) који ће послати Влади Србије, а који ће пружити потпуну слику о правно-економско-административном стању Републике Србије.

## Шта је предмет преговора о чланству Србије у ЕУ?

# 15

Основни принцип приступања Европској унији јесте да држава која жели да приступи ЕУ мора да прихвати правни систем који постоји у Европској унији у тренутку приступања. То значи да се не преговара суштина правних тековина ЕУ, већ се она узима као дата. Други принцип је да даном уласка у чланство ЕУ те тековине важе за нову чланица на исти начин као и за старе државе чланице. Међутим, оно о чему се може преговарати и у чему се заправо и састоје преговори јесте договорање о прелазним роковима и изузецима од правила да се право ЕУ примењује у новој чланици одмах након приступања. Правне тековине ЕУ представљају систем правила који је настајао постепено током 60 година постојања ЕУ и њега чине правила својствена високоразвијеним тржишним привредама. Јасно је да нова држава не може за пар година, колико траје процес приступања, да надокнади 60 година неометаног развоја ЕУ. Због тога је могуће договорити временски ограничене изузетке од потпуне примене правила. Ради лакшег преговарања и вођења преговора, правне тековине ЕУ су подељене у 35 поглавља која се посебно, паралелно, преговарају. Највећи број изузетака договара се у областима које захтевају велике инвестиције у достизању технолошких стандарда које прописује Европска унија, а које морају саме да финансирају државе чланице (пољопривреда, животна средина.). У случају држава које су приступиле ЕУ 2004. године, од укупно договорених 312 изузетака, чак 211 је тражено и добијено у свега четири области. Поглавље пољопривреда – 85 прелазних рокова, поглавље животна средина – 55 прелазних рокова, поглавље опорезивање – 42 прелазна рока и поглавље конкуренција, односно државна помоћ – 29 прелазних рокова.



© The Council of the European Union

## Шта је садржина Споразума о стабилизацији и придруживању и које су његове основне карактеристике?

# 16

Овај Споразум представља квалитативно нови ниво у односима Србије и Европске уније, будући да њиме Србија и ЕУ по први пут улазе у фазу односа уређених једним свеобухватним уговором. Овим Споразумом регулишу се скоро сви аспекти међусобних односа ЕУ и Србије, а изнад свега међусобни економски односи. Пређашњи односи Србије и ЕУ били су засновани на једностраним изјавама воље двеју страна. Сврха овог Споразума јесте да се држави која га потписује, тј. Србији, гарантује перспектива чланства у Европској унији, што је и основна разлика између споразума о придруживању и свих других споразума које Европске заједнице закључују са трећим државама. Ступањем на снагу ССП, Србија ће постати држава придружена ЕУ, са јасном перспективом чланства у ЕУ. Суштински елемент овог Споразума јесте стварање зоне слободне трговине између Европске уније и Србије

и обавезивање Србије да усклађује своје законодавство са правним тековинама ЕУ (acquis communautaire). Та зона ће бити створена у прелазном периоду од шест година од дана ступања на снагу Споразума, када ће Србије укинути последњу царину на увоз индустријске робе из ЕУ, док је ЕУ укинула царине на робу из Србије још 2000. године, на основу једностране одлуке ЕУ ( Одлука о аутономним трговинским мерама), док је усклађивање законодавства започело од момента потписивања ССП. ССП регулише на свеобухватан начин односе Србије и ЕУ све до момента уласка Србије у чланство ЕУ када ће бити раскинут, а односи Србије и ЕУ тада бити регулисани на основу Споразума о приступању Србије Европској унији.

### Шта је то Прелазни трговински споразум – ПТС?

Споразум у стабилизацији и придруживању закључен је између Европске заједнице, Европске заједнице за атомску енергију и 27 држава чланица Европске уније, с једне стране, и Републике Србије с друге стране. Да би ступио на снагу, морају га ратификовати сви који су га потписали. Будући да је процес ратификације дуготрајан у Европској унији, Европска заједница и Република Србија истог дана када је потписан и ССП, потписале су и Прелазни трговински споразум (ПТС). ПТС обухвата делове ССП који се односе на трговину и усклађивање законодавства. ПТС из ССП узима поглавље IV (слободо кретање робе) и делове поглавља VI (усклађивање законодавства). ПТС је направљен као прелазно решење док ССП не ступи на снагу, будући да ПТС ратификују само Европска заједница (данас ЕУ) и Република Србија. ПТС је почео да се примењује 8. децембра 2009. године, а ступио на снагу 1. фебруара 2010. Влада Србије донела је одлуку да почне једнострано да примењује ПТС од 1. јануара 2009. године, када је почела либерализација увоза из ЕУ. Будући да је ЕУ донела одлуку да почне да примењује ПТС од 8. децембра 2009. године, узима се да је 2009. година прва година почетка примене ПТС. ПТС ће регулисати односе Србије и ЕУ док ССП не ступи на снагу, када ће ПТС престати да важи, а ССП ће почети да се примењује.

17

### Какав ће утицај имати придруживање Србије ЕУ на предузећа која не послују са компанијама из ЕУ?

Будући да отварање тржишта према ЕУ неминовно води ка јачању конкуренције и доласку предузећа из ЕУ на тржиште Србије, биће све мање предузећа која макар посредно неће бити у додиру са предузећима из ЕУ. Међутим, највећи утицај на домаћа предузећа ће имати процес усклађивања домаћег законодавства са прописима ЕУ, пре свега у области техничких захтева за производе и прописа о безбедности производа. Кроз усклађивање домаћег законодавства са правном тековином ЕУ, поштујући домаће прописе домаћа предузећа ће заправо у свом раду поштовати и прописе Европске уније, а да тога неће бити ни свесна. Прилагођавањем свог пословања на нове домаће прописе, домаћа предузећа ће заправо подизати ниво своје конкурентности и квалитета својих производа и услуга, чинећи их отпорнијим на утицај конкуренције која долази са отварањем тржишта.

18

## Шта је ЦЕФТА?

# 19

ЦЕФТА (Central–European Free Trade Area, CEFTA) је зона слободне трговине централне Европе. Оригинално су ЦЕФТА чиниле државе централне и источне Европе које су 2004. године постале чланице ЕУ. Након 2004. у ЦЕФТА су остале Румунија и Бугарска, да би им се 2006. године прикључиле државе западног Балкана (Албанија, Босна и Херцеговина, Хрватска, Србија, Македонија, Црна Гора), УНМИК у име КиМ по резолуцији 1244 и Молдавија. Након уласка у чланство ЕУ 2007. године, Румунија и Бугарска су иступиле из ЦЕФТА. Циљ ЦЕФТА јесте стварање зоне слободне трговине између држава региона, са циљем подизања конкурентности њихових привреда и припрема за чланство у Европској унији. Значај ЦЕФТА за Србију истиче чињеница да преко 35% извоза робе Србија остварује са земљама ЦЕФТА, и да Србија годишње у размени са њима оствари суфицит од преко милијарде евра. ЦЕФТА споразум директно се наслања на ССП и комплементаран је са њим, омогућавајући преко правила о кумулацији порекла робе интеграцију тржишта ЦЕФТА са тржиштем ЕУ.

## Хоћемо ли по приступу у ЕУ још увек бити чланови ЦЕФТА?

# 20

Након ступања у чланство Европске уније, Србија ће иступити из чланства ЦЕФТА, будући да ће уласком у чланство Србија пренети надлежност за вођење трговинске политике на Европску унију. На однос Србије са државама које преостану у чланству ЦЕФТА примењиваће се општи трговински режим који важи у њиховим билатералним односима са Европском унијом, тј. Споразуми о стабилизацији и придруживању које све државе западног Балкана имају потписане са Европском унијом, као и Споразум о партнерству и сарадњи који је Молдавија потписала са ЕУ. То ће вероватно довести до отежаног приступа тржиштима неких држава у извозу пољопривредних производа услед поновног успостављања царинских баријера, будући да све државе задржавају неки ниво царинске заштите за увоз пољопривредних производа из Европске уније, док ће за индустријске производе остати слободни режим извоза.

## Шта ће бити са Споразумом о слободној трговини са Русијом по уласку у Европску унију?

# 21

Споразуми о слободној трговини са Русијом и Белорусијом ће бити раскинути и на трговину Србије са тим државама примењиваће се општи трговински режим који те државе примењују на трговину са Европском унијом.

## А шта ће се десити са другим тржиштима?

# 22

Будући да је вођење трговинске политике искључива надлежност Европске уније, на Србију ће почети да се примењује трговински режим који важи за целокупну Европску унију. То ће значити тежи приступ тржиштима неких држава којима Србија сада има преференцијалнији приступ, али ће са друге стране добити приступ неким тржиштима на којима сада уопште није присутна. У оквиру Светске трговинске организације, за

Србију ће такође важити режим који важи за целу Европску унију, што ће значити виши ниво заштите тржишта у односу на државе изван Европске уније.

## Да ли Европска унија помаже Србији у испуњавању критеријума за чланство?

Европска унија помаже Србији у испуњавању критеријума за чланство, пре свега путем стављања на располагање експертизе која је неопходна за усклађивање домаћег законодавства са правном тековином ЕУ. С друге стране, Србији су стављена на располагање средства из претприступних фондова Европске уније – ИПА фонди у сврху финансирања активности усмерених на испуњавање критеријума за чланство, која у просеку износе око 180 милиона евра годишње, са могућношћу повећања расположивих средстава након добијања статуса кандидата.

Европска унија још 2000. године укинула је царине на извоз робе из Србије у ЕУ, што је Споразумом о стабилизацији и придруживању и уговорно потврђено. Почетком примене Прелазног (трговинског) споразума отворена је могућност за дијагоналну кумулацију порекла робе произведене у Србији са државама чланицама ЕУ и државама ЦЕФТА, а након ступања на снагу Споразума о слободној трговини, са државама ЕФТА и са Турском. Кумулација порекла робе представља укрштање порекла између две или више држава партнера (нпр. када компоненте једног производа потичу из различитих држава партнера, а финални производ из неке од тих држава, или неке треће земље). Дијагонална кумулација порекла подразумева учешће најмање три уговорне стране (државе), тј. коришћење сировина, полупроизвода и готових производа из различитих земаља, при чему се те сировине третирају као домаћа компонента. Дијагонална кумулација порекла интегрисаће српску привреду са привредама целе Европе, осим са државама бившег СССР. (Више информација о дијагоналној кумулацији порекла робе погледајте на <http://www.pks.rs/Default.aspx?tabid=3144>)

Европска унија отворила је приступ Србији за програме техничке помоћи ТАЕКС и Твининг који омогућавају коришћење експертизе приликом израде домаћих прописа и/или изградње институција.

ТАЕКС (Technical Assistance and Information Exchange Instrument) је Биро за техничку помоћ и размену информација, посебно одељење у оквиру Генералног директората за проширење (DG Enlargement) Европске комисије. Циљ је пружање краткорочне помоћи новим државама чланицама Европске уније, земљама кандидатима за чланство у ЕУ и земљама западног Балкана код усклађивања домаћих прописа са правним тековином ЕУ, као и њиховог спровођења.

Србија је такође укључена у Оквирни програм за истраживање и развој (ФП7) и програм ЦИП – за конкурентност и иновативност (в. питања 93/94). С друге стране, Србији су отворени и билатерални програми помоћи коју Србији пружају поједине државе чланице. (За више информација погледајте на: <http://www.pks.rs/PrivrednakomoraSrbije/Evropskeintegracije/Fondoviiprogrami/tabid/2791/language/sr-Latn-CS/Default.aspx>)



## Енергетска заједница у југоисточној Европи

# 24

Енергетска заједница (ЕНЗ) у југоисточној Европи створена је 2006. године ступањем на снагу споразума о њеном оснивању. Чланови заједнице су Европска заједница и државе југоисточне Европе (Албанија, Босна и Херцеговина, Хрватска, Србија, Македонија Црна Гора и УНМИК у име КиМ по резолуцији 1244). Првобитно, чланице су биле и Бугарска и Румунија које су 2007. године ушле у чланство ЕУ. Основна идеја ЕНЗ је стварање заједничког тржишта енергије југоисточне Европе, које би се интегрисало са тржиштем ЕУ. Тржиште енергије ЕНЗ на почетку је обухватало тржиште електричне енергије и природног гаса, да би 2008. године било проширено и на тржиште нафте. Остављена је отворена могућност даљег проширења на тржиште течног нафтног гаса и друге облике енергије које се преносе мрежама. ЕНЗ има три основна циља: 1) спровођење релевантних прописа Европске уније који се односе на област електричне енергије, природног гаса и нафте, и унапређење стања у повезаним областима заштите животне средине, коришћење обновљивих извора енергије и заштита конкуренције, 2) успостављање посебног регулаторног оквира који ће омогућити ефикасно функционисање тржишта енергије унутар ЕНЗ и повезивање са тржиштем Европске уније и 3) стварање тржишта енергије која се преноси мрежама без унутрашњих граница, унутар које ће бити развијена координација узајамне помоћи у случају поремећаја у енергетским мрежама и могућег стварања заједничке политике трговине енергијом унутар ЕНЗ или са Европском унијом.

## Перспектива транспортне заједнице

# 25

Меморандум о разумевању о развоју Основне регионалне транспортне мреже у југоисточној Европи потписан је 2004. године у Луксембургу од стране министара транспорта држава југоисточне Европе (Албаније, БиХ, Хрватске, Македоније, Црне Горе и Србије), УНМИК–а у име КиМ и Европске комисије, у циљу развоја међусобних веза у оквиру процеса проширења Трансевропске транспортне мреже ЕУ на суседне земље и регионе. Наведени Меморандум поставља принципе и модалитете сарадње у регионалном транспорту и укључује развој Основне регионалне транспортне мреже (Core Regional Transport Network).

Уговор о успостављању Транспортне заједнице између Европске комисије и држава југоисточне Европе базира се на поменутом Меморандуму и представља његову правну и институционалну надоградњу. Основни циљ утврђен Уговором је стварање јединственог транспортног тржишта у региону западног Балкана и његова интеграција са транспортним тржиштем ЕУ. Уговор има за циљ увођење европских стандарда и процедура у области транспорта у Републици Србији. Он представља план законодавних и техничких активности које треба споровести у области транспорта како би земља била спремна за улазак у Европску унију. Нацрт уговора, са анексима који садрже листу прописа ЕУ које треба усвојити у законодавство Србије, дефинише развојне и стратешке циљеве, нарочито имајући у виду предвиђену Трансевропску транспортну мрежу (TEN–Т). Нацртом уговора предвиђено је стварање институционалног оквира за његову примену. Планирано је да Уговор буде парафиран до краја 2010. године.

## Које су заједничке политике ЕУ?

Политике Европске уније подељене су према нивоу овлашћења која су државе чланице повериле ЕУ, тј. према нивоу надлежности/права за законско регулисање које има ЕУ као организација у тим политикама.

а) Политике у којима ЕУ има искључиву надлежност и у којима само ЕУ може доносити прописе:

- Царинска унија
- Правила конкуренције неопходна за функционисање унутрашњег тржишта
- Монетарна политика за чланице које су усвојиле евро
- Заштита поморских билошких ресурса у оквиру заједничке пољопривредне политике
- Заједничка трговинска политика

б) Политике у којима ЕУ и државе чланице имају подељену надлежност за доношење прописа и где се примењује принцип супсидијарности, који налаже да се прописи доносе на нивоу ЕУ једино ако се то покаже као ефективније у поређењу са регулисањем на нивоу држава чланица:

- Унутрашње тржиште
- Социјална политика, у одређеним дефинисаним оквирима
- Економска, социјална и територијална кохезија
- Пољопривреда и рибарство, искључујући заштиту поморских билошких ресурса
- Животна средина
- Заштита потрошача
- Транспорт
- Трансевропске мреже
- Енергетика
- Зона слободе, безбедности и правде
- Заједничка безбедност у области јавног здравља
- Истраживање, технолошки развој и свемирска истраживања
- Развојна и хуманитарну помоћ

в) Државе чланице на нивоу ЕУ координирају своје економске политике и политике запошљавања, док се политика дефинише и спроводи на националном нивоу (в. Лисабонски уговор [http://europa.eu/lisbon\\_treaty/index\\_en.htm](http://europa.eu/lisbon_treaty/index_en.htm) )

26



г) Политике где ЕУ има надлеженост да спроводи акције којима помаже, координира и допуњава активности држава чланица, док се законодавство доноси на националном нивоу:

- Заштита и унапређење здравља људи
- Индустијска политика
- Култура
- Туризам
- Образовање, професионална обука, омладина, спорт
- Цивилна заштита
- Управна сарадња

д) Посебна правила важе за дефинисање заједничке спољне политике Европске уније.

## Какав је утицај Европске уније на поједине политике, тј. шта нам долази из Брисела, а шта из Београда?

# 27

Уговором о стварању Европске уније дефинисана су законодавна овлашћења која државе чланице поверавају Европској унији, а спровођење може бити у надлежности Европске комисије, неких агенција ЕУ или у надлежности држава чланица.

У областима које су у искључивој надлежности Европске уније, целокупно законодавство доноси се у Бриселу и ту државе не могу доносити своје прописе, осим у циљу спровођења прописа Европске уније.

У областима које су у подељеној надлежности, законодавна активност дели се између Европске уније и држава чланица. Ту долази до изражаја примена принципа субсидијарности – што значи да се прописи доносе на нивоу Европске уније једино ако се то покаже као ефективније у поређењу са регулисањем на нивоу држава чланица. Државе чланице доносе прописе у домену у ком нису пренеле надлежност на Европску унију.

Пре уласка у Европску унију, у Србији важи искључиво законодавство Републике Србије, будући да је до тада право Европске уније за нас страно право. До чланства у ЕУ, Србија ће морати да усклади своје законодавство са правом Европске уније у оном обиму који важи за друге државе чланице Европске уније. Након уласка у чланство, Србија ће пренети овлашћење за доношење дела законодавства на органе Уније, чиме ће Србија престати да регулише законодавство које се налази у искључивој надлежности Европске уније, а почети заједно са ЕУ да регулише оно што је у подељеној надлежности. Ниво преноса овлашћења на ЕУ варира у зависности од појединачне политике која се посматра.

## Које политике ЕУ се тичу директно предузетништва?

Имајући у виду историју стварања ЕУ, све политике које су у надлежности Европске заједнице тичу се у мањој или већој мери предузетништва. На предузетништво директно утичу све политике које су у искључивој надлежности ЕУ и све политике које су у подељеној надлежности ЕУ и држава чланица са изузетком зоне слободе, безбедности и правде, и развојне и хуманитарне помоћи. На предузетништво такође утиче и координација националних политика на нивоу ЕУ, а изнад свега координација економских политика и политика запошљавања држава чланица, као и координација индустријских политика и политике професионалне обуке коју државе чланице спроводе на нивоу ЕУ и где ЕУ спроводи одређене активности у циљу подршке мерама држава чланица.

28

## Да ли је у ЕУ дозвољено да држава помаже привреду и под којим условима?

Додела државне помоћи (субвенција) у Европској унији регулисана је Уговором о стварању Европске уније. Додељивање државне помоћи је дозвољено, али је под директним надзором Европске комисије као извршног органа Европске уније. Државна помоћ мора бити претходно одобрена од стране Европске комисије. Помоћ социјалног карактера дата индивидуалним потрошачима и помоћ дата за накнаду штете насталих услед природних непогода не сматрају се државном помоћи.

29

Државна помоћ може се дати за унапређење економског развоја подручја на којима је животни стандард изузетно низак или у којима постоји знатна незапосленост, за унапређење важних пројеката од заједничког европског значаја или за отклањање знатног поремећаја у привредном животу једне државе чланице, за унапређење одређених привредних грана, помоћ намењена унапређењу културе и очувању баштине. Постоје три најбитнија облика државне помоћи: регионална помоћ која се даје неразвијеним регионима са бруто друштвеним производом испод 75% просека ЕУ, која је и најдоминантнији облик помоћи, помоћ малим и средњим предузећима и оперативна помоћ индивидуалним предузећима која је у начелу забрањена, али од чега постоје одређени изузеци.

У Србији је ово питање регулисано Законом о контроли државне помоћи којим се уводе правне тековине Европске уније у овој области у правни систем Србије и Уредбом о правилима за доделу државне помоћи и Уредбом о начину и поступку пријављивања државне помоћи. За спровођење Закона задужена је Комисија за контролу државне помоћи у оквиру Министарства финансија.

## Каква су правила у ЕУ у вези са монополима?

Правила о монополима регулисана су Уговором о стварању Европске уније. У ЕУ забрањени су рестриктивни споразуми којима се спречава, нарушава или ограничава слободна конкуренција на тржишту. Сви уговори који су закључени са таквим циљем или последицом су ништави. Листа споразума и активности које представљају кршење ових правила је врло дугачка, али међу њима се најчешће јављају следеће активнос-

30



© European Community

ти: договарање о висини цена, тј. фиксирање цена, подела тржишта, ограничавање производње и/или продаје, размена информација о кретању цена, фиксирање минималне продајне цене и наметање извозне забране (апсолутна територијална забрана). Такође, забрањена је злоупотреба доминантне позиције једног или више предузећа којима се спречава, нарушава или ограничава слободна конкуренција на тржишту. Доминантним предузећем сматра се оно предузеће које има положај такве тржишне снаге да може да се понаша на тржишту независно од понашања конкурената, што му ефективно омогућава да диктира услове на тржишту. Сама доминантна позиција није забрањена, јер је то и циљ сваке економске активности, али злоупотреба такве позиције јесте забрањена и кажњива. Правила о заштити конкуренције примењују се и на јавна предузећа и на предузећа са посебним правима, у мери у којој примена ових правила не угрожава испуњавање мисије која је том предузећу поверена. У Србији је ова материја регулисана Законом о заштити конкуренције и пратећим уредбама за његово спровођење. За спровођење Закона задужена је Комисија за заштиту конкуренције. Овим путем област заштите конкуренције регулисана је у складу са принципима који важе на тржишту Европске уније.

### На који начин би чланство у ЕУ утицало да држава доследно примењује правила о конкуренцији на тржишту?

31

Уласком у чланство Европске уније, сви прописи који регулишу ову материју на нивоу ЕУ постају обавезујући и непосредно примењиви у Србији. Србија би се такође укључила у систем заштите конкуренције какав постоји на тржишту ЕУ. Случајеве који имају искључиво национални значај решавају националне агенције, док случајеве који имају паневропски значај (тј. обухватају тржишта најмање три државе чланице) решава Европска комисија. Пре него што национална агенција донесе одлуку у индивидуалном случају, о предлогу решења обавештава Европску комисију, која може одузети случај, уколико уочи озбиљне неправилности у руковођењу случајем.

### Која су правила у области јавних набавки у ЕУ и шта је потребно променити у Србији?

32

Општи хармонизован правни оквир за јавне набавке у државама чланицама регулисан је Директивом 2004/18/ЕЗ о координацији процедура за доделу уговора о јавним радовима, уговора о јавном снабдевању, уговора о пружању јавних услуга. Поред ње, посебна правила о јавним набавкама садржана су у Директиви 2004/17/ЕЗ о координацији процедура ентитета који оперишу у секторима вода, енергије, транспорта и поштанских услуга. Поменуте директиве отварају тржиште националних јавних набавки за све конкуренте на унутрашњем тржишту, без дискриминације по основу порекла, стимулишући ниже цене и рационалније трошење јавних средстава уз спречавање дисторзије заједничког тржишта фаворизовањем домаћих предузећа. Према овим правилима, набавке јавног сектора морају се одвијати кроз транспарентне и отворене процедуре које обезбеђују поштене услове конкуренције за добављаче. Истовремено, она настоје да дефинишу поједностављене и флексибилне процедуре, фаворизовањем електронских јавних набавки и увођењем нових поступака доделе као што је „компетитивни дијалог.“

Српски прописи су делимично усклађени са прве две директиве. Најкрупније одступање од правила недискриминације, међутим, постоји у обавези доделе јавне набавке домаћем понуђачу, уколико његова понуда није економски најповољнија понуда, под условом да разлика у збиру пондера није већа од 20 у корист страног понуђача, односно уколико се примењује критеријум најниже цене, ако понуђена цена није већа од 20% у односу на цену радова или услуга најповољнијег страног понуђача, односно најповољније понуђене цене страних добара (чл. 52. Закона о јавним набавкама). Србија је преузела обавезу да постепено укине поменуту дискриминацију у односу на предузећа из ЕУ у периоду од 5 година од ступања на снагу Споразума о стабилизацији и придруживању (в. чл. 76. ССП).

### **Хоће ли по уласку Србије у ЕУ српска предузећа моћи да учествују у тендерима који су расписани у другим државама чланицама ЕУ и обрнуто?**

Према Споразуму о стабилизацији и придруживању, ЕУ се обавезала да омогући приступ поступцима доделе јавних набавки у ЕУ српским предузећима, под условима не мање повољним од услова који се примењују на привредна друштва из ЕУ, а најкасније након ступања на снагу овог Споразума. У том смислу, приступ наших компанија процедурама доделе јавних набавки у државама чланицама биће омогућен и пре чланства Србије у ЕУ. Поменута клаузула примењиваће се и на уговоре у јавном сектору, након што Србија усвоји прописе који у тој области уводе правила ЕУ. Такође, ССП не спречава Србију и ЕУ да брже отварају своја тржишта јавних набавки. С друге стране, предузећа из ЕУ имају приступ домаћим процедурама за доделу јавних набавки у складу са начелом једнакости понуђача у Закону о јавним набавкама. Наручилац не може да одређује услове који би значили територијалну дискриминацију међу понуђачима нити да „одбије понуде само због тога што понуђач има седиште у држави са којом Република Србија нема закључен споразум о једнаком третману домаћих и страних понуђача, ако фактички постоји једнак положај утврђен од стране министарства надлежног за економске односе са иностранством” (члан 11. Закона о јавним набавкама).

33

### **Право интелектуалне својине у ЕУ**

Регулисање права интелектуалне својине на нивоу ЕУ односи се на питање стварања повољног амбијента за пословање на унутрашњем тржишту. То се постиже кроз уједначавање националних прописа путем директива у погледу услова за стицање, садржине и трајања појединих права интелектуалне својине у државама чланицама, без укидања њиховог националног карактера. Истовремено, ЕУ уредбама уводи се и могућност стицања права индустријске својине у целој ЕУ преко јединствене пријаве за заштиту. Приступ процедури заштите ових права имају и недржављани ЕУ. Завод Европске уније за регистрацију жига и дизајна (*OHIM – Office for Harmonization of Internal Market*) је агенција ЕУ са седиштем у Аликантеу (Шпанија) која је надлежна за регистрацију жигова и дизајна ЕУ са важењем у 27 држава чланица ЕУ.

34

Такође, ЕУ настоји да изједначи и интегрише стандарде заштите и спровођења

права интелектуалне својине на територији унутрашњег тржишта за све видове права интелектуалне својине. Директива о спровођењу права интелектуалне својине регулише различита правна средства која су на располагању носиоцима ауторских и сродних права и права индустријске својине на територији ЕУ, усмерена против пиратерије и кривотворења.

## Да ли ЕУ штити своје произвођаче од нелојалне конкуренције ван ЕУ?

# 35

ЕУ је привреда која свој развој и конкурентску предност заснива на знању и нематеријалним добрима која имају комерцијалну вредност и која уживају висок ниво правне заштите унутар ЕУ. Природно, ЕУ настоји да ову своју конкурентску предност заштити од нелојалне конкуренције и на трећим тржиштима. Најважнији инструмент преко којег ЕУ штити интересе своје привреде од нелојалне конкуренције је Споразум о трговинским аспектима заштите права интелектуалне својине Светске трговинске организације. Непоштовање ових правила СТО третира као недозвољену нецаринску баријеру трговини. Овај споразум покрива, поред ауторског и сродних права и права индустријске својине, и обезбеђење делотворне заштите неоткривених (пословних) информација (пословна тајна, *know-how*). Такође, ЕУ настоји да путем клаузула билатералних трговинских уговора са трећим државама прошири територијално дејство одређених права индустријске својине, заштићених на нивоу ЕУ на територијама држава са којима такав уговор закључује. Примера ради, ЕУ је путем одговарајућих клаузула Споразума о стабилизацији и придруживању и Прелазних трговинских споразума са државама западног Балкана, забранила неовлашћену употребу имена прехранбених производа заштићених географским индикацијама и ознакама порекла на територијама тих држава.

## Шта подразумева заједничка пољопривредна политика ЕУ?

# 36

Заједничка пољопривредна политика (*Common Agricultural Policy – CAP*) је заједничка политика ЕУ коју предлаже, иницира, спроводи и надзире Европска комисија, а усваја или мења Савет министара ЕУ (који чине министри надлежни за пољопривреду држава чланица) заједно са Европским парламентом. Она представља систем субвенција и програма подршке који се финансирају и којима се управља са наднационалном нивоа ЕУ. Њен циљ је подршка приходима пољопривредника уз охрабривање производње хране високог квалитета, у складу са захтевима тржишта, на начин којим се не угрожава животна средина, као и подстицање искоришћавања нових развојних шанси као што је подстицање коришћења обновљивих извора енергије. Ова политика заснива се на два стуба:

- организација заједничког тржишта пољопривредних производа и
- политика руралног развоја.

*CAP* у првом стубу комбинује директну подршку фармерима заједно са тржишном/ ценовном подршком. Реформом 2003. године уведен је нов систем директне подршке који није повезан са врстом производње (тзв. раздвајање подршке од производње)

већ директно подржава произвођача и његово имање. Овај вид помоћи условљен је поштовањем европских стандарда заштите животне средине, здравља људи, животиња и биљака и добробити животиња и одржавањем земљишта у добром пољопривредном и еколошком стању. Сви видови тржишне и ценовне подршке ће бити потпуно укинати 2012. године.

Други стуб темељи се на јединственом инструменту програмирања и финансирања помоћи за развој активности у руралним областима кроз Европски пољопривредни фонд за рурални развој. Из овог фонда финансирају се пројекти усмерени на следеће циљеве: јачање конкурентности пољопривреде и шумарства; побољшање животне средине и биодиверзитета руралних подручја; унапређење квалитета живота и управљања привредним активностима у руралним крајевима. Пројекти се суфинансирају од стране држава чланица. (за више информација погледајте <http://ec.europa.eu/agriculture>).

## Шта је Заједничка политика рибарства

Заједничка политика рибарства (*Common Fisheries Policy – CFP*) је инструмент ЕУ за одрживо управљање њеним рибљим ресурсима и аквакултуром. Прве заједничке мере у овом сектору усвојене су 1970. године када је договорен једнак приступ рибара ЕУ водама држава чланица. Усвојене су и мере за успостављање заједничког тржишта производа од рибе и уведене мере структуралне политике за координацију модернизације рибарских флота и обалне инфраструктуре. CFP се састоји из четири компоненте: регулисање производње, количине, оцењивања, паковања и обележавања; подршка организацијама произвођача усмерених на заштиту рибара од изненадних тржишних промена; одређивање минималних цена рибе и финансирање откупа непродате рибе и дефинисање правила трговине са не–ЕУ државама.

Европски рибљи фонд је финансијска компонента CFP. Овај фонд располаже са 3,8 милијарди евра, распоређених на период од седам година (2007–2013), усмерених ка остваривању циљева CFP кроз подршку:

- одрживој експлоатацији рибљих ресурса и равнотеже између тих ресурса и капацитета рибарске флоте ЕУ
- конкурентности сектора; риболовних и производних метода повољних за животну средину
- запосленима у сектору и одрживом развоју рибарских подручја.

Надзор над спровођењем заједничке политике у области рибарства и примене заједничких стандарда од стране држава чланица врши Агенција Заједнице за контролу рибарства. (за више информација погледајте [http://ec.europa.eu/fisheries/cfp\\_en.htm](http://ec.europa.eu/fisheries/cfp_en.htm)).

# 37



## Шта је Заједничка политика за заштиту животне средине?

# 38

Политика ЕУ у области заштите животне средине усмерена је на очување, заштиту и унапређење животне средине, заштиту здравља људи, пажљиво и разумно искоришћавање природних ресурса и подржавање мера на међународном нивоу којима се решавају регионални и светски проблеми. Нарочиту пажњу на међународном плану ЕУ усмерава на борбу против климатских промена. Политика има за циљ постизање високог нивоа заштите и заснована је на начелу предострожности и превенције, начелу „загађивач плаћа“ и правилу да се штета на животној средини исправља на извору.

Ова политика није секторска, већ је у складу са начелом интеграције саставни део свих развојних политика Уније. а То значи да ЕУ и државе чланице приликом дефинисања и спровођења секторских политика као полазиште узимају циљеве заштите животне средине дефинисане Уговором и одржив развој.

Отуда, прописи ЕУ у области унутрашњег тржишта интегришу у своја правила циљеве заштите животне средине кроз дефинисање еколошких техничких захтева које морају испунити производи који се стављају у промет (види питања 64–66 која се односе на REACH уредбу). Такође, путем прописа који регулишу управљање отпадом, индустријско загађење, квалитета ваздуха и воде, заштиту природе, борбу против климатских промена, заштита од буке итд. дефинишу се минимални стандарди одвијања техничких и технолошких процеса производње. Другим речима, поштовање минималних стандарда заштите животне средине које дефинишу прописи ЕУ јесу претходни услов производње и пласирања производа на унутрашњем тржишту. (за више информација [http://ec.europa.eu/dgs/environment/index\\_en.htm](http://ec.europa.eu/dgs/environment/index_en.htm)).

## Шта је политика ЕУ у области енергетике?

# 39

ЕУ је један од највећих потрошача енергије на свету. Њена енергетска зависност је врло изражена, са тенденцијом даљег раста, јер на годишњем нивоу увози 53% потреба за енергијом са проценом да ће 2030. године увозити 70%. Нафта доминира у увозном билансу са преко 60%. Такође је значајан увоз гаса, чврстих горива, а посебно угља. С друге стране, увоз струје и обновљивих извора енергије скоро је занемарљив, тј. на мање од 1% годишњих потреба. Највећи снабдевачи ЕУ енергијом у делу нафте су државе ОПЕК–а, Русија, Казахстан и Норвешка, а гасом Русија, Норвешка и Алжир. Ово Русију чини најбитнијим снабдевачем ЕУ енергијом, одакле се увози 33% нафте, 42% гаса и 26% угља.

Оваква позиција условила је дефинисање политике ЕУ у области енергетике. Принципи на којима је заснована енергетска политика ЕУ су дефинисани Зеленом књигом о „Европској стратегији за одрживу, конкурентну и сигурну енергију“ усвојену 2006. године. Три су основна принципа и циља енергетске политике ЕУ:

- сигурност снабдевања, укључујући и диверсификованост извора и канала снабдевања
- конкурентност, укључујући увећање енергетске ефикасности и примену еколошких стандарда и

- одрживост, укључујући смањивање потрошње енергије, већу ефикасност, бољу примену расположивих технологија и одрживост утицаја на животну средину.

Енергетска политика ЕУ обухвата тржиште електричне енергије, природног гаса и нафте у делу обавезних резерви нафте, као и растућу област обновљивих извора енергије (енергије ветра, соларне, хидро, плиме и осеке, геотермалне и биомасе, као замену за фосилна горива). Истраживање и развој енергетике, а посебно обновљивих извора је област не листи приоритета за финансирање из фондова ЕУ у периоду 2007–2013 (структурних фондова, Кохезионог фонда, ЦИП програма и 7. оквирног програма).

Европска заједница за атомску енергију (ЕУРАТОМ), основана 1957. године задужена је за област истраживања, развоја и коришћења нуклеарне енергије.

## Шта је будућност енергетике у Европи?

Енергетско тржиште ЕУ стално се развија. Утицај на тај развој врше како потребе за већим количинама енергије као неопходним условом за привредни развој тако и економска дешавања на светским енергетским тржиштима, као и политичке кризе које директно утичу на изворе и/или руте снабдевања. Енергетска криза настала 2009. године између Русије и Украјине директно је утицала на ЕУ, што је резултирало у брзој акцији ЕУ како на спољнополитичком плану тако и кроз примену унутрашњих правила у овој области ЕУ. Овакви догађаји могу се очекивати и у будућности, имајући у виду смањивање резерви фосилних горива на планети уз стално повећање тражње за енергијом. Због тога се може очекивати све веће окретање ЕУ ка обновљивим изворима енергије, повећано улагање ЕУ у истраживање и развој у том сегменту као и даља диверсификација извора снабдевања енергијом. Дobar пример како ова политика утиче на свакодневни живот дају и предвиђања Европске комисије да ће до 2030. године чак и до 30% аутомобила на путевим ЕУ радити на електрични погон, а што може служити и као индикатор правца развоја енергетике у Европи. Циљ је смањење емисија угљендиоксида које емитују путничка возила и лака транспортна возила до 2050. године за 85–90%.

За Србију би прикључење енергетској политици ЕУ и усвајање правила ЕУ значило квалитативно велики искорак, пре свега у области енергетске ефикасности и конкурентности, док са друге стране Србија са својим енергетским могућностима, пре свега обновљивих извора енергије, може чинити значајан сегмент енергетског тржишта овог дела Европске уније, након прикључења.

## Шта је Заједничка транспортна политика ЕУ и који је њен утицај на пословање?

Транспортна политика једна је од најбитнијих зјадничких политика ЕУ. Усмерена је на довршење стварања јединственог тржишта путем повећавања и олакшавања мобилности људи и робе, омогућавања одрживог развоја, јачања транспортне мреже у Европи, јачања безбедности, међународне сарадње и оптималне употребе простора, уз истовремено очување животне средине. У прилог успеху ове политике говори и

податак да је индивидуална мобилност повећана са 17 км дневно у 1970. години на 35 км дневно у 1998. години.

Бели папир Комисије из 2001. године (ревидиран 2006), предлажући 60 мера, фокусира се на развој свих видова транспорта уз максимално подизање безбедносних критеријума, али стављајући акценат на ревитализацију железничког транспорта, промовишући поморски транспорт и коришћење унутрашњих пловних путева уз контролисање раста ваздушног саобраћаја. Разлог за ово је чињеница да се 44% робе транспортује путевима у поређењу са 8% железницом и 4% унутрашњим пловним путевима, док се 79% путника превезе путевима, 5% авионом и 6% железницом, што све доводи до загушења на путевима и у градовима, озбиљно угрожавајући и животну средину.

Поред развоја инфраструктуре, један од основних циљева јесте и подизање безбедности лица у транспорту. У ЕУ 2000. године погинуло је преко 40.000 људи, а несреће су узроковале штету у износу од 2% бруто националног производа ЕУ.

Овако дефинисана политика ЕУ има директно утицаја на пословање предузећа, пре свега превозника од којих се захтевају озбиљне инвестиције у опрему и поштовање највиших стандарда безбедности. С друге стране, производне компаније ће морати да промене уобичајене моделе транспорта робе, будући да мере ЕУ чине превоз путевима све нерентабилнијим, усмеравајући робу на речни и железнички саобраћај. Усклађивање права и политике Србије у овој области неминовно ће довести до сличног ефекта по домаће компаније.

## Трансевропске мреже

# 42

Идеја Трансевропских мрежа (ТЕН) јавила се крајем осамдесетих година, паралелно са развојем јединственог тржишта. Јавила се из схватања да на великом јединственом тржишту, које обухвата слобдан проток робе, услуга радника и капитала, ове четири слободе неће моћи да пружи максималне домете ако различити делови јединственог тржишта, а пре свега периферни делови, не буду адекватно повезани модерном и ефикасном инфраструктуром. Развој ових мрежа такође је неопходан за економски развој и раст запослености економија држава чланица као и за јачање економске и социјалне кохезије Европске уније, као једном од циљева због којих је ЕУ и основана. Овај развој обухватио је интерконективност и интероперабилност постојећих националних мрежа као и омогућавање приступа тим мрежама, као и развој и дефинисање приоритетних области на паневропском нивоу.

У складу са овим циљевима и приоритетима, ЕУ развија „смернице“ које обухватају циљеве, приоритете, идентификују пројекте од заједничког интереса и широк спектар мера усмерених на развој сектора који спадају у трансевропске мреже. Испуњавање зацртаних циљева и пројеката врши се из буџета ЕУ предвиђеног за развој трансевропских мрежа, преко структурних фондова и Кохезионог фонда као и преко кредита Европске инвестиционе банке.

Под трансевропским мрежама подразумевају се три сектора:

- Транспорт – развој транспортне мреже на паневропском нивоу од европског,

а не само од националног значаја, усмерених пре свега на бољу повезаност „периферије“ са економским језгром ЕУ и олакшавањем комуникације и пласмана робе из тих делова ЕУ (финансира се пре свега из Европског фонда за регионални развој и Кохезионог фонда)

- Енергетика – развој инфраструктуре за транспорт електричне енергије и гаса од паневропског значаја (финансирају се студије изводљивости са око 25 милиона евра годишње)
- Телекомуникације – Финансира се развој трансевропских е-услуга од јавног интереса: е-управа, е-здравље, е-инклузија, е-учење, услуге за мала и средња предузећа. Од 2007. године Комисија помаже развој електронских услуга од јавног интереса кроз Програм за подршку спровођења закона и стратегија у области информационо–комуникационих технологија који траје до 2013. године као део Оквирног програма за конкурентност и иновације (ЦИП)

### На који начин ЕУ дефинише сектор малих и средњих редузећа (МСП)?

Према ЕУ прописима, сви привредни субјекти разврставају се на микро, мале и средње према броју запослених, приходу и имовини, а гранични прагови вредности одабраних критеријума приказани су у доњој табели. Сматра се да привредни субјект припада сектору МСП ако испуњава услов у погледу броја запослених (обавезан услов) и још један од друга два услова. Иако се у Републици Србији користе исти критеријуми за разврставање предузећа на мала, средња и велика (званично не постоји дефинисан појам микро предузећа), граничне вредности за приход и вредност имовине у ЕУ вишеструко су веће, што није и једина разлика између две дефиниције.

# 43

| Категорија привредних субјеката | Број запослених | Приход         | или | Имовина        |
|---------------------------------|-----------------|----------------|-----|----------------|
| средња                          | < 250           | ≤ € 50 милиона |     | ≤ € 43 милиона |
| мала                            | < 50            | ≤ € 10 милиона |     | ≤ € 10 милиона |
| микро                           | < 10            | ≤ € 2 милиона  |     | ≤ € 2 милиона  |

Иако се у ЕУ користи термин *enterprise* тј. предузеће, ова дефиниција односи се на све субјекте који обављају економску делатност без обзира на правну форму пословања. Такође, приликом обрачуна броја запослених и финансијских показатеља, примењују се правила преко којих се узимају у обзир различити односи између предузећа, односно да ли је посматрано предузеће самостално, партнерско или повезано у групу предузећа.

Дефиниција малих и средњих предузећа веома је важна због своје примене приликом спровођења мера подршке МСП сектору у ЕУ кроз структурне фондове, програм ФП7, као и државну помоћ генерално. (више информација на <http://ec.europa.eu/enterprise/policies>).

## Шта је Акт о малим предузећима? (Small Bussines Act – SBA)?

# 44

Акт о малим предузећима представља први заједнички оквир политике подршке МСП сектору на нивоу Европске уније и земаља чланица. Европска комисија усвојила је овај документ у јуну 2008. године, показујући тиме политичку вољу да призна централно место сектора МСП у привреди ЕУ.

Принцип на ком почива СБА је „*Think small first*“ – Мислити прво о малима, који треба да обезбеди да се у свим елементима вођења економске политике прво полази од потреба МСП и ефеката које ће нови прописи или мере имати на њих.

СБА почива на 10 принципа, кроз које су дате смернице за креирање и спровођење политика на нивоу ЕУ и земаља чланица. Ови принципи односе се на стварање подстицајног окружења у коме се предузетништво и породични бизнис вреднују, на пружање могућности за „другу шансу“ поштеним предузетницима који су банкротирали, стварања правила и прописа у складу са принципом „мислити прво о малима“, стварање јавне администрације која боље реагује на потребе МСП, олакшавање учешћа МСП у јавним набавкама и боље коришћење државне помоћи, олакшавање приступа МСП изворима финансирања, стварање услова за благовремено измиривање дуговања, помоћ МСП да боље искористе могућности заједничког тржишта, унапређење вештина и знања, иновације, еко-иновације и излазак МСП на растућа тржишта (посебно Кине и Индије).

Ови принципи разрађени су у низ предлога конкретних мера и активности, подељених на обавезе Европске комисије и препоруке за земље чланице. Земље западног Балкана, укључујући и Србију, изразиле су спремност да се укључе у примену Акта о малим предузећима.

## На који начин ЕУ улаже у политику иновација?

# 45

Будући да улагање у науку и истраживање, односно иновације, представља важну претпоставку свеукупног привредног развоја и ефикасног коришћења и упошљавања развојних капацитета, Европска унија издваја значајна финансијска средства за њено спровођење кроз програме Заједнице – Оквирни програм за иновације и конкурентност (*Competitiveness and Innovation Framework Programme – CIP*) и *Седми оквирни програм за истраживање и технолошки развој (7th Framework Programme for Research and Technological Development – FP7)* и кохезионе и структурне фондове ЕУ. На овај начин, она обезбеђује бесповратна средства, зајмове и гаранције којим се подржавају активности истраживача, предузећа, удружења послодаваца, привредних комора, истраживачких организација, универзитета, јавних органа и установа.

## Шта је Индустијска политика ЕУ?

# 46

Индустијска политика на нивоу ЕУ представља политику унапређења конкурентности индустрије, која почива на интегрисаном и неинтервенистичком приступу. Један од основних циљева ове политике је да осигура адаптивност и структурно

прилагођавање evropske industrije, kako bi sačuvala svoju poziciju u uslovima pojačane konkurencije, pre svega iz Azije. Okosnicu ove politike čini stvaranje odgovarajućeg ambijenta u kom preduzeća mogu da rastu i razvijaju se. Njeni osnovni stubovi su podsticanje inovacija, slobodne konkurencije i investiranja u znanje, garantovanje jednakih uslova poslovanja na zajedničkom tržištu, ali i na trećim tržištima i uklanjanje nepotrebnih prepreka poslovanju, pre svega kroz uklanjanje administrativnih prepreka i uklanjanje nepotrebnih troškova.

Industrijska politika EU je u suštini horizontalna, uz određene elemente sektorskog pristupa koji se najviše ogledaju u podršci industrijama u značajnom opadanju ili onim čije prilagođavanje pretpostavlja nepriхватljivo visoke socijalne troškove prolaska kroz proces strukturnog prilagođavanja.

Industrijska politika EU polazi od principa mañe ali boље regulative, mañe ali boље fokusirane državne pomoći i izbegavanja *ad hoc* intervencija i favorizovanja pojedinih preduzeća po bilo kom osnovu i sl.

Industrijsku politiku EU treba razumeti kao smernice kojima se EU vodi prilikom preduzimanja brojnih aktivnosti usmerenih na podršku daљem razvoju evropske industrije i industrijskih sektora, a ne kao oroceni planiski dokument sa razrađenim skupom mera za sprovođenje. Takođe, industrijska politika je jedna od oblasti u kojima EU samo pomaze, koordinira i dopuñava aktivnosti na nacionalnom nivou.





خالد بن الوليد  
KHALED IBN AL WALEED

## Захтеви ЕУ према српским предузећима

### Које све услове произвођач мора да испуни да би његов производ био у складу са захтевима тржишта ЕУ?

Пре свега, то зависи од производа. Произвођач мора утврдити који прописи ЕУ су релевантни за његов производ. Ти прописи дефинишу здравствене, безбедносне и еколошке захтеве чије испуњавање представља услов за стављање производа на унутрашње тржиште. За индустријске производе релевантни прописи деле се на директиве старог и новог приступа. У одсуству прописа ЕУ, услове стављања на тржиште дефинишу национални прописи у границама правила Уговора о оснивању ЕУ (начело узајамног признавања, забрана арбитрарне дискриминације и прикривених ограничења трговини итд.). Међутим, у одсуству посебних прописа ЕУ који регулишу ризике за конкретан производ, Директива о општој безбедности производа дефинише опште захтеве чије испуњавање у начелу може омогућити стављање у промет производа у држави чланици и без непосредног поштовања националних прописа. Наиме, у одсуству посебних прописа ЕУ, Директива предвиђа правну претпоставку усаглашености са националним захтевима безбедности, уколико је производ усаглашен са националним стандардом који преноси Европски стандард који је објављен у Службеном гласнику ЕУ. Према томе, процес хармонизације европских техничких стандарда све више олакшава пут ка испуњавању ових услова без ослањања на различите националне прописе, чак и у одсуству прописа ЕУ. Када је у питању поље нерегулисано прописима ЕУ, државе чланице у обавези су да успоставе систем „Контакт тачака за производе“, где ће се предузећа информисати о националним техничким захтевима примењивим на дати производ на транспарентан начин.

47

### Шта су директиве старог, а шта директиве новог приступа?

Разликовање између директива старог и директива новог приступа односи се на метод хармонизовања техничких захтева релевантних за производе који се стављају на тржиште ЕУ. Директиве старог приступа регулишу прецизно и детаљно техничке спецификације за конкретан производ. Директиве новог приступа регулишу то исто, али се односе или на веће групе производа (нпр. грађевински производи, играчке, машине итд.) или на тзв. хоризонталне/заједничке ризике (нпр. електромагнетна компатибилност), а не на појединачан производ. Директиве старог приступа остављају произвођачу да или поштује хармонизована правила ЕУ која гарантују слободу кретања, или да се ослањају на националне прописе коју такву слободу не гарантују. Директиве новог приступа заснивају се на начелу **тоталне хармонизације**, јер замењују узајамно некомпатибилне националне прописе.

48

## Да ли су хармонизовани стандарди на чију примену упућују директиве новог приступа обавезујући?

# 49

Не. Директиве новог приступа дефинишу тзв. суштинске захтеве које мора испунити производ да би био легално стављен на унутрашње тржиште ЕУ. Само су ти захтеви обавезујући. Суштински захтеви не дефинишу унапред техничко решење, већ циљ који производ треба да испуни да би био у сагласности са јавним интересом (безбедност производа, заштита здравља, еколошка прихватљивост, итд.). Испуњеност националног стандарда који преноси хармонизовани стандард, чије референце су објављене у Службеном гласнику ЕУ, пружају правну претпоставку усаглашености производа са суштинским захтевима директива новог приступа примењивих на производ у питању које покрива такав стандард. Примена хармонизованог стандарда је добровољна.<sup>5</sup> То значи да производ може бити произведен на основу техничког решења које се непосредно заснива на суштинским захтевима, с тим да тада произвођач мора да доказује одговарајућим средствима (техничка спецификација) да је производ усаглашен са суштинским захтевом. (више информација <http://ec.europa.eu/enterprise/policies/european-standards/documents/harmonised-standards-legislation/list-references/>).

## Хоће ли по уласку Србије у ЕУ српска предузећа моћи да учествују у тендерима који су расписани у другим државама чланицама ЕУ и обрнуто?

# 50

Према Споразуму о стабилизацији и придруживању ЕУ се обавезала да омогући приступ поступцима доделе јавних набавки у ЕУ српским предузећима, под условима не мање повољним од услова који се примењују на привредна друштва из ЕУ, а најкасније након ступања на снагу овог Споразума. У том смислу, приступ наших компанија процедурама доделе јавних набавки у државама чланицама биће омогућен и пре чланства Србије у ЕУ. Поменута клаузула примењиваће се и на уговоре у јавном сектору, након што Србија усвоји прописе који у тој области уводе правила ЕУ. Такође, ССП не спречава Србију и ЕУ да брже отварају своја тржишта јавних набавки. С друге стране, предузећа из ЕУ имају приступ домаћим процедурама за доделу јавних набавки у складу са начелом једнакости понуђача у Закону о јавним набавкама. Наручилац не може да одређује услове који би значили територијалну дискриминацију међу понуђачима нити да „одбије понуде само због тога што понуђач има седиште у држави са којом Република Србија нема закључен споразум о једнаком третману домаћих и страних понуђача, ако фактички постоји једнак положај утврђен од стране министарства надлежног за економске односе са иностранством“ (члан 11. Закона о јавним набавкама).

<sup>5</sup> Council Regulation (EC) No 510/2006 of 20 March 2006 on the protection of geographical indications and designations of origin for agricultural products and foodstuffs

## Шта је СЕ означавање и како да сазнам више о томе?

„СЕ“ ознака симболизује усаглашеност производа са захтевима који обавезују произвођача тог производа. Она указује да је производ пројектован и произведен у складу са суштинским захтевима (здравственим и безбедносним) директива ЕУ које су релевантне за производ у питању и које предвиђају њено стављање. Заправо „СЕ“ ознака назначена на производу је изјава одговорног лица да је:

- производ усаглашен са свим одредбама ЕУ директива које су релевантне за тај производ и које предвиђају примену ознаке и
- да су све неопходне процедуре оцене усаглашености спроведене.

За конкретан производ може бити релевантно више директива и он мора задовољити суштинске захтеве сваке од њих. Државе чланице не могу ограничити стављање на тржиште или увођење у употребу производа који носи „СЕ“ обележје, осим уколико постоје докази да производ није усаглашен са прописима ЕУ.

„СЕ“ ознака се ставља на производ уколико производ у питању потпада под поље примене директиве која предвиђа означавање том ознаком. Уколико релевантна директива не предвиђа овакво обележавање, није дозвољена употреба ове ознаке. Ознака се мора ставити на нове производе, било произведене у држави чланици, било у трећим државама и на употребљене производе увезене из трећих држава. Обавеза је произвођача (без обзира да ли му је седиште у ЕУ или не) или његовог заступника са седиштем у ЕУ да ставља ознаку „СЕ“ на производ. Произвођач сноси коначну одговорност за усаглашеност производа са директивама. Уколико је нотификационо тело укључено у поступак оцене усаглашености производа у фази контроле производње, његов идентификациони број прати „СЕ“ ознаку. (више на <http://ec.europa.eu/enterprise/policies/european-standards/documents/harmonised-standards-legislation/list-references/>.) О питањима која се односе на директиве новог приступа и правилној употреби „СЕ“ знака може се консултовати сајт <http://www.newapproach.org/>. Плави водич Европске комисије можете видети на <http://ec.europa.eu/enterprise/policies/single-market-goods/documents/blue-guide/>.

## Како да добијем дозволу за СЕ означавање, тј. како да сазнам које све захтеве морам да испуним да би мој производ могао да се подвргне таквој процедури?

За обележавање производа „СЕ“ ознаком није потребна дозвола. Штавише, то је обавеза произвођача, односно његовог овлашћеног заступника у ЕУ, уколико су суштински захтеви директива које захтевају употребу те ознаке релевантни за његов производ.

Обавеза је произвођача да препозна прописе ЕУ који се односе на његов производ. Од прописа који је релевантан за његов производ зависе технички захтеви, процедура испитивања усаглашености са тим захтевима и лица која та испитивања могу извршити.

51

52

## Ко може да врши сертификацију за стављање СЕ знака?

# 53

Оцењивање усаглашености спроводи или сам произвођач, или треће овлашћено/нотификовано лице. Другим речима, нотификовано тело спроводи послове повезане са процедуром оцене усаглашености, на коју упућују директиве новог приступа релевантне за производ у питању, када се захтева интервенција трећег лица. Државе чланице одговорне су за њихову нотификацију. Оне могу нотификовати тела у оквиру своје јурисдикције која испуњавају захтеве директива и начела. Тело које захтева нотификацију мора бити компетентно и оспособљено да обавља послове процедуре оцене усаглашености у питању и мора показати неопходан ниво независности, непристрасности и интегритета. EN 45000 серија стандарда је инструмент који помаже у утврђивању усаглашености тела са захтевима из релевантне директиве. Нотификација је акт обавештавања Комисије и држава чланица да је тело, које испуњава све захтеве одређено да спроводи оцењивање усаглашености у складу са одређеном директивом. Комисија објављује листу нотификованих тела у Службеном гласнику ЕУ у сврхе обавештавања.

## На који начин ЕУ штити потрошаче?

# 54

Политика заштите потрошача на нивоу ЕУ добија на замаху током седамдесетих година. Данас је то једна од најрегулисанијих политика ЕУ. Основни циљ је усмерен на заштиту интереса коначног потрошача, што може бити само физичко лице. Јединствено регулисање заштите потрошача омогућава стварање једнаких услова за све учеснике на јединственом тржишту ЕУ. То се постиже путем наметања обавеза истог нивоа, онемогућавајући снижавање критеријума путем националног законодавства које погодује неконкурентним учесницима на тржишту на рачун потрошача. Такође овим се обезбеђујући препознатљив, европски оквир пословања. Основни циљеви заштите потрошача усмерени су на:

- заштиту здравља и безбедности потрошача, како би се обезбедило веће поверење потрошача да производи и услуге који им се нуде на тржишту испуњавају највише стандарде квалитета и заштите
- заштиту њиховог економског и правног интереса да за свој новац добију најбољи могући производ или услугу и да у случају несаобразности производа са назначеним карактеристикама потрошач може брзо и лако да обезбеди заштиту својих права
- адекватну информисаност о производу и услузи коју купују, што обезбеђује да потрошач буде адекватно обавештен о карактеристикама, квалитету, цени, и начину употребе производа и
- на обезбеђење адекватног представљања потрошача кроз организације потрошача на националном и паневропском нивоу.

У Србији је ова материја регулисана Законом о општој безбедности производа, Законом о трговини и новим Законом о заштити потрошача у који је у потпуности или делимично уграђено 15 директива Европске уније у овој области и то:



## Који захтеви ЕУ се односе на безбедност хране?

Опште је начело европског права да се храна која није безбедна не може ставити на тржиште и да примарну одговорност за обезбеђење тога имају предузећа која послују са храном у било којој фази њене производње, обраде или дистрибуције.

Захтеви који се односе на сам производ деле се на оне која се односе на стандард квалитета хране, приступ тржишту и на ограничење присуства одређених непожељних супстанци или микроорганизама. У начелу, произвођачи су слободни у избору састава у производњи хране. Међутим, за одређене производе потребно је претходно одобрење које се добија на основу научне процене ризика, док су произвођачи у обавези да доставе податке за такву процену пре стављања такве хране на тржиште. Нпр. тзв. нова храна која није на значајном нивоу конзумирана пре 1997, мора бити одобрена, као и адитиви и генетски модификована храна.

Такође, безбедност хране захтева да процес производње и трговине храном буде контролисан. Оператери који рукују храном морају бити регистровани, а просторије и објекти морају задовољавати прописане хигијенске захтеве. У основи ових захтева налази се *НАССР* систем (енг. *Hazard Analysis and Critical Control Points*) дефинисан Уредбом (ЕЗ) 852/2004. Овај систем захтева да компаније у сектору производње хране изврше анализе процеса производње, открију где се ризици могу појавити, препознају их и реше, како би храну учинили безбедном. Такође, у погледу стављања на тржиште примењује се захтев следљивости односно оператери морају имати способност да следе и прате, у свим фазама производње, обраде и дистрибуције, све делове производње (храну, храну за животиње, сировину биљног или животињског порекла од које се производи храна) који су намењени или се очекује да буду саставни део хране („од њиве до трпезе”). Ово обезбеђује брзу интервенцију надлежних органа у правцу повлачења небезбедне хране са тржишта или од стране самог оператора.

Опширније о овом питању можете наћи на веб адреси [http://ec.europa.eu/food/food/index\\_en.htm](http://ec.europa.eu/food/food/index_en.htm).

55

## На који начин потрошач може да оцени квалитет хране?

Пре него што је конзумира, потрошач процењује квалитет хране, на основу информација које му паковање производа даје. Значајан део прописа ЕУ у области хране бави се питањем информација које прехрамбени сектор пружа потрошачима путем рекламирања или обележавања производа (правила презентације). Најважније о овим правилима налази се у Директиви 2000/13/ЕЗ о обележавању, презентацији и рекламирању прехрамбених производа (енг. *Labelling Directive*). Основно правило је да обележавање производа не сме бити обманујуће. Информације које се регулишу правилима ЕУ деле се на обавезне, ограничене и забрањене. Обавезне су нпр. информације попут имена производа под којим се продаје, листа састојака и њихова количина, присуство алергена, нето маса, датум употребе, име предузећа и име и адреса произвођача итд. Постоје и посебна правила о подацима о присуству адитива, нових састојака и генетски модификованих организама на етикети. Ограничене информације су оне које се односе на одређене тврдње везане за карактеристике

56

производа, док подаци о повољним здравственим дејствима производа морају бити одобрени и научно засновани. Забрањене информације су оне које ни под једним условом нису дозвољене и не могу се наћи као информација на производу, чак иако су научно доказана, нпр. медицинске тврдње да одређена храна представља лек за одређене болести су забрањене.

Опширније о релевантним прописима на веб страни [http://ec.europa.eu/food/food/labellingnutrition/foodlabelling/comm\\_legisl\\_en.htm](http://ec.europa.eu/food/food/labellingnutrition/foodlabelling/comm_legisl_en.htm).

## Како да знам да је један јефтин прехранбени производ у исто време и квалитетан?

# 57

Потрошач се о испуњености обавезујућих минималних здравствених, безбедносних и захтева заштите потрошача обавештава на самом паковању производа. Поред минималних захтева, који су услов да се производ уопште стави на тржиште, постоје одређени прописи ЕУ, али и приватне шеме квалитета, чије испуњавање указује на додатни квалитет који производ поседује и које даје произвођачу право да употреби ознаку/симбол на паковању производу која асоцира на тај додатни квалитет. Такви симболи указују потрошачу на специфичне квалитете које производ поседује. Нпр. ознака којом се указује да је упитању храна органског порекла<sup>6</sup>, производ са заштићеном ознаком порекла, заштићеном географском индикацијом или традиционални специјалитет. Такође, велика је улога значајних трговачких ланаца у увођењу приватних сертификационих шема квалитета и различитих удружења произвођача хране. Глобална иницијатива за безбедност хране је институција основана од стране Међународног прехранбеног пословног форума који помаже у усклађивању процеса повезаних са процесом стандардизације.

## Режим увоза ЕУ за прехранбене производе

# 58

Правила за увоз великог броја прехранбених производа у ЕУ су хармонизована, што значи да све државе чланице ЕУ примењују иста правила. Та правила обезбеђују да сва увозна роба испуњава строге хигијенске захтеве, захтеве о безбедности здравља потрошача и захтеве у погледу статуса здравља животиња. На тој основи, Европска комисија дефинише услове увоза и сертификационе захтеве за производе из трећих држава.

Европска Комисија одобрава, у складу са дефинисаном процедуром, систем контроле/ провере које врши трећа држава пре извоза прехранбеног производа у ЕУ. Када Комисија одобри национални систем треће државе, учесталост увозних контрола у односу на релевантан производ се смањује. Одобрење контрола пре извоза у ЕУ може бити дато трећој држави под следећим условима:

- ако је провера ЕУ показала да производ који се извози из треће државе у ЕУ испуњава захтеве прописа ЕУ или захтеве који су еквивалентни и
- да су контроле које врши трећа држава пре испоруке довољно делотворне и

<sup>6</sup> Council Regulation (EC) No 509/2006 of 20 March 2006 on agricultural products and foodstuffs as traditional specialities guaranteed.

ефикасне да замене докуметационе и физичке провере и провере идентитета које се изводе на основу легислативе ЕУ.

## Шта је REACH уредба?

*REACH*<sup>7</sup> је уредба о хемикалијама ЕУ која регулише њихову безбедну употребу на територији ЕУ. Она прописује регистрацију (**R**egistration), евалуацију (**E**valuation), одобравање (**A**uthorisation) и ограничења употребе хемијских супстанци (енг. **C**hemical substances) на унутрашњем тржишту. Уредба је ступила на снагу 2007. године. Циљ *REACH*-а је унапређење заштите људског здравља и животне средине кроз боље и правовремено откривање битних карактеристика хемијских супстанци. Истовремено, систем треба да омогући унапређење иновативних и конкурентских способности хемијске индустрије ЕУ. Режим треба да обезбеди ширење алтернативних метода испитивања ризика супстанци и да истовремено омогући слободно кретање супстанци на унутрашњем тржишту ЕУ. Другим речима, остваривање равнотеже између интереса заштите здравља људи, животне средине и добробити животиња и интереса функционисања унутрашњег тржишта хемијских производа. Уредба се односи на све хемикалије било да се користе у индустријским процесима, било у свакодневном животу као саставни део производа (средства за чишћење, боје, одећа, намештај, електронска опрема). *REACH* пребацује терет доказивања безбедности хемикалије на индустрију која има обавезу да прикупља и обједињује податке неопходне за безбедну употребу хемикалије. Уредба, такође, намеће постепену замену употребе опасних хемијских супстанци када им се пронађу одговарајуће алтернативе. Више података на сајту Европске хемијске агенције (енг. *European Chemical Agency – ECHA* [http://echa.europa.eu/home\\_en.asp](http://echa.europa.eu/home_en.asp)).

59

## Да ли REACH уредба има утицаја на компаније ван ЕУ?

Ова уредба успоставља начело да супстанца, било сама, било као део смеше или производа, неће бити произведена на територији ЕУ или стављена на тржиште ЕУ, осим ако није регистрована у складу са одредбама Уредбе (нема података, нема промета – *no data, no market*). Према томе, Уредба се односи на све супстанце које се производе или стављају у промет у ЕУ, без обзира на порекло произвођача, односно увозника. Отуда она утиче на пословање компанија које стављају у промет супстанце или смеше или их користе за своје потребе у смешама или производима на територији ЕУ.

На веб адреси [http://guidance.echa.europa.eu/guidance\\_en.htm](http://guidance.echa.europa.eu/guidance_en.htm) могу се преузети водичи за регистровање, изузетке од обавезе регистровања као и друга питања од значаја за обвезнике ове Уредбе.

60

<sup>7</sup> Класификација, обележавање и паковање супстанци и смеша регулисано је посебном уредбом о класификацији, обележавању и паковању (Regulation (EC) No 1272/2008 of the European Parliament and of the Council of 16 December 2008 on classification, labelling and packaging of substances and mixtures). Ова уредба нкорпорира критеријуме класификације и обележавања договореног на нивоу УН, тзв. Глобално хармонизовани систем класификације и обележавања хемикалија (GHS).

## Шта се променило у ЕУ у погледу управљања хемикалијама усвајањем REACH уредбе?

# 61



© European Community

Бивши правни оквир Заједнице за хемијске супстанце састојао се од колажа различитих директива и уредби које су постепено усвајане у периоду од шездесетих година до усвајања REACH уредбе. Постојала су различита правила за тзв. постојеће хемикалије и „нове“ хемикалије. Међутим, тај систем није обезбедио јасне информације о дејствима већине постојећих хемикалија (за њих око 100,000) на здравље и животну средину. Само нове хемикалије биле су тестиране пре стављања у промет. Такође, алокација одговорности није била адекватна, јер су испитивање ризика спроводили органи власти, уместо самих предузећа која су их производила, користила или стављала у промет. REACH уредба пребацује највећи део одговорности на индустрију у погледу управљања ризицима који потичу од хемикалије и пружања информација о безбедности супстанце. Произвођачи и увозници у обавези су да обједињују информације о особинама њихових хемијских супстанци, које ће омогућити безбедно руковање, и да региструју те информације у централној бази података коју води Европска хемијска агенција у Хелсинкију. За супстанце произведене или увезене у количинама од 1 тоне или више годишње по предузећу, произвођач и увозник морају путем регистрационих досијеа које подносе Агенцији доказати да то чине на одговарајући начин.

Произвођачи и увозници, такође, имају обавезу да своје кориснике снабдеју информацијама о ризицима, неопходним за безбедно руковање супстанцама. Где је потребно, то се чини преко система за класификацију и обележавање и докумената о сигурносним подацима (енг. Safety Data Sheets).

С друге стране, предузећа не морају више да пријављују и тестирају хемикалије које користе испод наведеног годишњег прага (раније су то морали и за количине од 10кг на годишњем нивоу), чиме је уклоњена баријера за иновације у ЕУ. Више информација на: [www.pks.rs/eu](http://www.pks.rs/eu)

## Да ли ће српска предузећа бити способна да по уласку у ЕУ спроводе актуелну политику заштите на раду и на који начин ће држава кажњавати њено непоштовање?

# 62

Будући да је приступање ЕУ условљено усклађивањем националног законодавства са правом ЕУ, у Републици Србији усвојен је сет прописа укључујући и Закон о безбедности и здрављу на раду („Сл. гласник РС“, 101/05) којим су преузете основне одредбе и принципи о увођењу мера којима се подстиче побољшање безбедности и здравља на раду. Даље усклађивање подразумева доношење прописа са којима ће се у национални систем транспоновати индивидуални/секторски прописи и домаћи правни оквир у потпуности ускладити са прописима ЕУ. С тим у вези, јасно је да сви послодавци, али и запослени, у смислу овог закона морају поштовати његове одредбе и актуелну политику безбедности и здравља на раду, јер у супротном могу бити санкционисани сходно одредбама овог и других закона. Будући да је Република Србија дужна да обезбеди спровођење сопствених закона, а да ће у току преговора о чланству ЕУ од Србије бити тражено да покаже статистику везану за примену у пракси овог закона, без адекватног санкционисања кршења прописа, Србија неће бити у могућности да затвори преговоре са ЕУ у овој или било којој другој области.

## Политике ЕУ за поједине привредне секторе

### Аутомобилска индустрија

Аутомобилска индустрија заузима посебно место у привреди ЕУ, као највећег произвођача моторних возила у свету. У циљу очувања конкурентске позиције европске аутоиндустрије, ЕУ је покренула процес *CARS 21*, са циљем да се дође до смерница за дефинисање будућих политика и мера у овој области. Један од очекиваних резултата овог процеса је и Стратегија ЕУ за чиста и енергетски ефикасна возила, с обзиром да је досадашњи рад показао да управо у овој области аутомобилска индустрија ЕУ може да оствари конкурентску предност.

Уклањање техничких баријера за слободну трговину производима аутоиндустрије представља други важан приоритет, који се реализује кроз заокруживање регулаторног оквира заједничког тржишта, односно кроз залагање за стварање глобалног оквира техничке регулативе кроз UNECE – Економску комисију Уједињених Нација за Европу.

Основу за заокруживање регулаторног оквира заједничког тржишта представља систем EC WVTА – (EC Whole Vehicle Type–Approval system), који треба да обезбеди да извршена хомологација одређеног „типа“ возила у некој од земаља чланица важи на целом заједничком тржишту. Оквирна Директива о хомологацији возила из 2007. године (2007/46/EЗ) покрива област хомологације моторних возила и прикључних возила, система, компоненти и посебних техничких склопова намењених за употребу у овим возилима и уводи обавезу EC WVTА за сва возила и прикључна возила у периоду од 2009–2014. године, зависно од категорије.

Област безбедности у саобраћају, која се односи на безбедност возача, путника и пешака, регулисана је кроз Уредбу о генералној безбедности моторних возила 78/2009/EЗ, при чему ће већина донетих мера морати да се примењује на новим возилима од 2014. године.

Из домена заштите животне средине, на аутомобилску индустрију директно се односе прописи којима се уводе ограничења емисије издувних гасова, али и прописи који регулишу смањење емисије штетних гасова из система климатизације у возилима.

# 63

### Хемијска индустрија

Индустрија хемикалија, пластике и гуме представља један од највећих и најдинамичнијих сектора ЕУ, који учествује са око 1/3 у светској производњи ових производа. Имајући у виду да хемијска индустрија, кроз стварање нових материјала и технолошких решења која се примењују у свим другим индустријским секторима, представља важан фактор конкурентности привреде у целини, њен развој је од посебног значаја за ЕУ.

Два најважнија прописа која се односе на хемикалије су Уредба ЕЗ 1907/2006 или тзв. *REACH* уредба ) и Уредба ЕЗ 1272/2008 (*CLP*) о класификацији, обележавању и паковању

# 64

супстанци и смеша у складу са глобално хармонизованим системом класификације и обележавања хемикалија (GHS) Уједињених нација за идентификацију опасних хемикалија и информисање корисника путем стандардизованих симбола и израза на декларацијама, као и информацијама о мерама заштите.

Поред ове две Уредбе, постоје и директиве и уредбе које се односе на специфичне производе, који садрже или за чију производњу се користе хемикалије, као што су ђубрива, детерџенти, експлозивни, пиротехничка средства или прекурсорни лекова.

Посебни прописи развијени су за специфичне хемикалије, као што су препарати за заштиту биља, биоцидни производи, опасне супстанце које се користе у електричној или електронској опреми, нано материјале/технологије, емисију у ваздух, емисију у воду, флуоридне гасове, супстанце које оштећују озонски омотач.

У процесу усаглашавања домаће регулативе у овој важној области у односу на ЕУ, значајан корак представљало је доношење Закона о хемикалијама (Сл. гласник РС 36/09) и оснивање Агенције за хемикалије, која ће, поред осталог, организовати и шалтер за помоћ за предузећа о примени прописа хармонизованих са прописима ЕУ.

## Грађевинска индустрија

# 65

Грађевинска индустрија, укључујући и производњу грађевинских производа, представља стратешки важан сектор ЕУ који генерише највише радних места и значајно доприноси формирању бруто друштвене вредности. Специфичности овог сектора огледају се у томе да он веома зависи од макроекономских трендова, јавних инвестиција и прописа којима се регулише област изградње. За разлику од већине других група производа, прекогранична трговина грађевинским производима унутар ЕУ традиционално је слабо развијена, делимично и због постојања одређених техничких баријера за стране производе на националним тржиштима. Зато је у циљу хармонизације прописа још 1988. године усвојена Директива о грађевинским производима (89/106/ЕЕЗ). Циљ доношења ове директиве био је да се осигура обезбеђивање адекватних информација о перформансама грађевинских производа на „заједничком техничком језику“, који ће се утврдити кроз стандарде, а који ће користити како произвођачи тако и надлежни органи приликом дефинисања захтева у погледу грађевинских радова, преко којих посредно одређују и захтеве у вези грађевинских производа, који ће се током њиховог извођења користити. Основни захтеви односе се на чврстоћу и стабилност, безбедност у случају пожара, хигијену, здравље и животну средину, безбедност током употребе, заштиту од буке и енергетску економичност и задржавање топлоте. Пракса је показала да постоји потреба за додатним разјашњењима и поједностављењем структуре ове директиве, тако да је Европска комисија усвојила предлог Уредбе о грађевинским производима, која би требало да је замени у наредном периоду.

Питања сигурности и слободног протока инжењерских и грађевинских услуга покривена су промоцијом Еурокодова и њиховом применом у земљама чланицама. Еурокодови представљају заједничке стандарде (до сада усвојено 58 стандарда) који се односе на Европске методе прорачуна за испитивање механичке отпорности конструкција и делова.



На област грађевинарства значајан утицај имају и прописи који се односе на заштиту животне средине, заштиту на раду, али и јавне набавке, енергетску ефикасност и др.

У вези са подршком унапређењу конкурентности овог сектора, посебна пажња поклања се одрживој изградњи која је једна од 6 области укључених у Иницијативу водећих тржишта – *Lead Market Initiative*.

## Одбрамбена индустрија

Тржиште производа одбрамбене (војне/наменске) индустрије представља једну од ретких области која је изузета из заједничког тржишта Европске уније на основу члана 346. Уговора о функционисању Европске уније. У складу с тим, ова област регулисана је на националном нивоу. Капацитети одбрамбене индустрије концентрисани су у 6 највећих земаља чланица (Француска, Немачка, Италија, Шпанија, Шведска и Велика Британија), док су у осталим земљама лоцирани већином произвођачи помоћне опреме.

Ради испуњења предуслова за спровођење политике Европске уније у области безбедности и одбране, која треба да осигура спремност ЕУ за самостално деловање у случају међународних криза, независно од учешћа НАТО, Европска комисија определила се да подржи стварање заједничке иновативне и конкурентне одбрамбене технолошке и индустријске базе. Један од првих корака у том правцу био је Одбрамбени пакет из 2007. године, који је требало да постави темеље нове европске политике и правног оквира за унапређење конкурентности одбрамбеног сектора ЕУ. На основу овог пакета, у 2009. години донете су две директиве, које треба да омогуће развој европског тржишта производа одбрамбене индустрије. Иако је у суштини техничко питање, стандардизација одбрамбене опреме битан је фактор за стварање јединственог ЕУ тржишта у овој области.

66

## Електроиндустрија

Електро и електронска индустрија (ЕЕИ) представља један од највећих индустријских сектора на глобалном нивоу. ЕЕИ индустрија ЕУ заузима друго место у свету према обиму производње (иза Кине), али и према додатој вредности (иза САД). ЕЕИ у ЕУ специјализована је за производњу средње и високотехнолошких производа, а своју будућу конкурентску предност тражиће на тржишним сегментима који се односе на унапређење енергетске ефикасности, коришћење чистијих извора енергије, производе намењене другим индустријама и паметне технологије у функцији задовољавања нових потреба друштва. С обзиром на неопходност сталних иновација и улагања у истраживање и развој у циљу задржавања конкурентне позиције у овим тржишним сегментима, један од проблема са којим се ЕУ суочава је недостатак инжењера и стручњака у овој области.

Постоје две главне директиве које се односе на електричну и електронску опрему и машине и које су, заједно са употребом СЕ знака, омогућиле ефикасност заједничког тржишта у овој области. То су Директива о нисконапонској опреми (*LVD*) 2006/95/ЕЗ

67

и Директива о електромагнетној компатибилности (EMC) 2004/108/EЗ. Обе директиве већ су транспоноване у домаће законодавство.

Остала легислатива која може имати утицај на производе ове индустрије односи се на области означавања енергетске класе кућних апарата, захтеве у погледу минималне ефикасности, канцеларијске уређаје – *Energy Star Programme*, производе коју користе електричну енергију (ЕуП директива), електрични и електронски отпад (*WEEE* и *RoHS* директиве), општу безбедности производа (*GPSD* директива), као и опште информације о правилима за увоз.

## Индустрија обуће

# 68

Индустрија обуће у ЕУ изузетно је концентрисана у 3 земље: Италији, Шпанији и Португалији, које учествују са преко 2/3 у укупној производњи обуће. У овим земљама већина произвођача су мала предузећа, често лоцирана у мање развијеним областима.

ЕУ помаже индустрију обуће кроз промоцију иновативности, конкурентности и заштиту конкуренције између предузећа у овом сектору, борећи се против фалсификата, али и штитећи здравље потрошача и животну средину.

У погледу техничких прописа, за индустрију обуће посебно је важна директива 94/11/EЗ, која се односи на уједначавање законодавства земаља чланица у области означавања материјала који улазе у састав обуће. Већина земаља чланица дословно је пренела одреднице ове директиве у национално законодавство, а транспновање ове директиве у наше законодавство планирано је у 2012. години. Поред тога, на ову индустрију односе се и други делови правних тековина ЕУ у области заштите конкуренције, интелектуалне својине, трговине и заштите на раду. Индустрија обуће, сама по себи, нема значајан утицај на заштиту животне средине, али зато произвођачи сировина, пре свега коже и пластике, представљају потенцијалне загађиваче, за које је веома важна REACH уредба, која се односи на хемикалије, а која се може одразити кроз одређене обавезе и на произвођаче обуће.

Европска Еко-етикета (*Eco-label*), установљена 1999, односи се и на означавање различитих врста обуће. Као својеврстан печат квалитета, за који се конкурише на добровољној основи, Еко-етикета потврђује да производе који носе ову ознаку карактерише минимални ризик од алергијских реакција изазваних одређеним хемикалијама, да је загађење воде и ваздуха у току њихове производње било ограничено, да се производи продају у паковању које се може рециклирати и да је производ трајан најмање исто онолико колико и исти такав производ израђен конвенционалним путем.

Производња обуће представља радноинтензивну индустрију у којој трошкови радне снаге имају значајан утицај на конкурентност производа, што условљава све израженији тренд премештања производних капацитета у земље са нижим трошковима радне снаге. С обзиром да се очекује да ће у средњорочном периоду Србија задржати ниже трошкове радне снаге у односу на земље ЕУ, али и окружења, овакав тренд представља пословну шансу за произвођаче из Србије у процесу ЕУ интеграција, под условом да се искористе остале конкурентске предности у односу на јефтину конкуренцију на глобалном нивоу, од стране земаља попут Кине и Индије.

## Индустрија намештаја

Индустрија намештаја у ЕУ веома је цењена у свету због високих техничких и естетских стандарда њених производа. За индустрију намештаја у ЕУ карактеристично је да у њој доминирају микропредузећа (преко 85%), али и да су веома развијени ланци добављача преко којих су ова мала предузећа повезана са великим компанијама. У последњих неколико година, индустрија намештаја у ЕУ изложена је изузетно јакој конкуренцији, највише из Кине, тако да је за веома кратко време суфицит у спољнотрговинској размени прерастао у знатан дефицит, што је условило обимна реструктурирања и модернизацију, али и смањење обима производње.

# 69

У ЕУ не постоје посебни прописи који се односе на производњу намештаја, али значајан утицај имају хоризонтални прописи који се односе на заштиту животне средине, заштиту на раду, хемикалије, као и конкуренцију, заштиту интелектуалне својине и трговину.

Најважнији прописи у области заштите животне средине која имају утицај на овај сектор су *IPPC* директива о минималном загађењу из индустријских извора, *VOCs* директива која се односи на емисију штетних органских једињења, *WASTE* директива, која се односи на отпад и *REACH* уредба, која се односи на хемикалије. У области заштите на раду, релевантне су одредбе које се односе на ограничења у погледу изложености радника хемијским агентима на радном месту (различита штетна органска једињења) и карциногеним и мутагеним материјама (нпр. прашина од дрвета). Такође су важне и одредбе које се односе на коришћење радне и заштитне опреме и ручно преношење терета.

У оквиру Европског комитета за стандардизацију (ЦЕН) делује технички комитет за намештај који се бави развојем стандарда у вези терминологије, безбедносних питања (нпр. методе тестирања запаљивости), метода тестирања и захтева за финалне производе, делове, компоненте, површине, завршне површине као и стандарде о координацији димензија. До сада је објављено преко 70 ЕН стандарда, који нису обавезујући. На добровољној основи је и све чешће увођење EMAS стандарда у области менаџмента заштите животне средине, док се увођење ЕКО-етикете за намештај још увек разматра.

У скорој будућности, посредан ефекат на индустрију намештаја имаће пропис који је у фази усвајања, а који се односи на спречавање продаје нелегално сечених стабала и дрвне грађе у оквиру правила о земљи порекла. Овим прописом уводи се и обавеза за предузећа да осигурају да су трупци/дрвна грађа, коју продају на ЕУ тржишту, легално сечени.

## Здравство (укључујући и фармацију)

Фармацеутска индустрија представља стратешки важан сектор ЕУ, не само због свог утицаја на јавно здравље већ и због свог економског значаја. Поред фармацеутске индустрије, све већи значај у оквиру здравственог сектора ЕУ имају и производња медицинских средстава и е-здравство (eHealth). Производња медицинских средстава

# 70



је врло динамичан и конкурentan sektor у глобалним размерама, са јаким ослоном на иновацијама, док је е-здравство (eHealth), један од нових, перспективних сектора, чији развој је посебно подржан у оквиру Lead Market иницијативе.

Област здравства је изузетно детаљно регулисана на нивоу ЕУ, а важно место у целом систему има Европска агенција за лекове, са значајним надлежностима у домену експертске евалуације квалитета, безбедности и ефикасности медицинских производа у процесу њиховог одобравања.

Сви производи за употребу у хуманој и ветеринарској медицини, пре него што се нађу на заједничком тржишту, морају бити одобрени или на нивоу ЕУ или на нивоу земаља чланица. Треба имати у виду да посебна правила важе за одобравање лекова намењених за употребу у педијатрији, традиционалној медицини заснованој на лековитом биљу, лечење ретких болести, као и у случајевима одобравања вакцина или клиничких тестирања. За производе намењене употреби у ветерини, примењују се правила развијена у циљу заштите потрошача од остатака фармаколошки активних супстанци примењених на домаћим животињама које могу dospети у храну животињског порекла.

За одobreне производе, ЕУ развила је додатне принципе и смернице „добре производне праксе“, који су такође обавезујућег карактера, а односе се на њихову производњу и контролу у складу са стандардима квалитета примерених њиховој намени. Безбедност одобрених производа у употреби додатно се прати кроз систем надзора тзв. *pharmacovigilance system* ЕУ, како би се осигурало да се у случају испољених непредвиђених негативних ефеката, производ може брзо повући са тржишта.

Усаглашавање домаћег законодавства са најважнијим директивама у овој области је у току, а важан корак представља доношење Закона о лековима и медицинским средствима предвиђено за 2010. годину.

## Информационе и комуникационе технологије – ИКТ

# 71

ИКТ је један од водећих сектора у ЕУ. Инвестиције у истраживање и развој у области ИКТ представљају чак четвртину укупних ЕУ инвестиција у истраживање и развој. Важност овог сектора огледа се, поред осталог, и у доприносу које коришћење ИКТ има на унапређење конкурентности предузећа, али и на повећање ефикасности рада у сектору услуга и државне управе.

Један од основних задатака Комисије у овој области је да промовише конкурентност ИКТ индустрије и услуга, али и да подржи ширење ИКТ и е-бизниса међу европским предузећима. У том циљу, донета је петогодишња стратегија ЕУ „i2010: Европско информатичко друштво 2010“, која треба да подржи развој дигиталне економије. Приоритети дефинисани Стратегијом „i2010“ су креирање отвореног и конкурентног јединственог тржишта за информационо друштво и услуге медија; повећање инвестиција у истраживање и развој у области ИКТ за 80% и промоција европског информационог друштва за све. Комисија ће посебно промовисати развој сигурних широкопојасних мрежа велике брзине.

Тренутно не постоје посебни прописи на нивоу ЕУ у овој области, а посредан утицај имају прописи који регулишу сродне области, као што су Директива о електомагнетној компатибилности 2004/108/ЕЗ, директиве које покривају секторе као што су радио и телекомуникациона термална опрема, електрични и електронски отпад и др.

Област стандардизације у ИКТ пролази кроз период значајних промена. ЕК је мишљења да је Одлука Савета 87/95/ЕЕЗ о стандардизацији у области информацио-них технологија и телекомуникација превазиђена. Припремљен је тзв. „Бели папир“ (White paper) и Програм рада за стандардизацију ИКТ за 2010–2013. године.

## Машинска индустрија

Машинска индустрија један је од највећих сектора у ЕУ према броју предузећа, броју запослених, производњи и генерисању додате вредности. Са 36% учешћа на светском тржишту, ЕУ је највећи произвођач и извозник машина. У последње три године, извоз машинске индустрије повећао се за 43% и у овој области ЕУ остварује позитиван трговински баланс.

Активности ЕУ у овој области усмерене су углавном на јачање конкурентности и унапређење приступа тржиштима трећих земаља кроз промовисање регулаторног усклађивања и географског ширења унутрашњег тржишта, нарочито према великим трговинским партнерима као што су САД, Кина, Јапан, Русија, Бразил, Индија и Аустралија.

Област машиноградње регулисана је Директивом о машинама (*Machinery Directive* 2006/42/ЕЗ), којом се успоставља хармонизација, кроз комбинацију обавезних безбедносних и захтева за заштиту здравља са добровољним хармонизованим стандардима. Директива се односи само на производе који се по први пут стављају на тржиште ЕУ.

Безбедност лифтова регулисана је Директивом о безбедности лифтова (*Lifts Directive* 95/16/ЕЗ). Иако је ова директива, са правилима која се тичу конструкције, производње и инсталације лифтова, углавном релевантна за предузећа која се баве уградњом лифтова и произвођаче делова, она има важне импликације и на власнике и кориснике лифтова.

Директива о опреми за личну заштиту (*PPE Directive* 89/686/ЕЗ), која спада у директиве новог приступа, обезбеђује да СЕ знак на овим производима означава највиши ниво заштите од ризика на раду, у кући и приликом бављења слободним активностима.

За произвођаче машина и опреме за спољну употребу која ствара буку при раду, важна је Директива о смањењу буке (*Noise Directive* 2000/14/ЕЗ), којом се захтева обележавање 57 типова опреме за спољну употребу у односу на ниво буке коју стварају, од којих је за 22 типа одређен максималан дозвољен ниво буке.

Емисију издувних гасова из мотора покретних машина које нису намењене превозу људи и транспорту робе (попут грађевинских машина, компресора и сл.) регулише основна директива 97/68/ЕЗ са допунама у директивама 2002/88/ЕС и 2004/26/ЕС.

Опрема и системи заштите намењени за употребу у потенцијално експлозивним

# 72

окружењима обухватају широк спектар производа, укључујући опрему која се користи на фиксираним платформама на мору, у петрохемијским постројењима, рудницима, млиновима за брашно и слично. Директива која се односи на опрему и системе заштите у потенцијално опасним окружењима – АТЕХ (Directive 94/9/E3) прописује који технички захтеви и релевантне процедуре за оцену усаглашености треба да се примене пре стављања ове опреме на европско тржиште. То су „хармонизовани стандарди“ које је развила Европска организација за стандардизацију: CEN за неелектричну опрему и CENELEC за електричну опрему, а стални одбор ЕУ за АТЕХ развио је и приручник за лакшу примену ове директиве. Директива 1999/92/E3 бави се минималним захтевима за унапређење безбедности и здравља радника који се налазе у потенцијалној опасности од експлозивног окружења, којом је успостављена одговорност послодаваца за безбедност на раду.

Директива 2000/9/E3 односи се на жичане железнице, жичаре, гондоле, вучнице и седежнице које су креиране, направљене, стављене у употребу и оперативне са циљем безбедног превозења особа.

## Индустрија опреме под притиском

# 73

Сектор индустрије опреме под притиском покрива широк спектар производа и широке потрошње (као што су апарати за гашење пожара и експрес лонци), али и комплексне индустријске инсталације и парне котлове. Плински уређаји обухватају углавном комерцијалне производе, који раде на гас и користе се за кување, грејање, производњу топле воде, хлађење, осветљавање и прање.

ЕУ је хармонизовала национална законодавства држава чланица за опрему под притиском и једноставне судове под притиском, а тренутно важеће директиве у овој области су Директива о опреми под притиском 97/23/E3 (*PED*) и Директива о једноставним судовима под притиском 2009/105/E3 (*SPVD*). Примена ових директива подржана је добровољним европским хармонизованим стандардима, које је развио ЦЕН.

Са циљем унапређења безбедности транспорта опасних материја у друмском и железничком саобраћају, ЕУ је усвојила Директиву о преносивој опреми под притиском 1999/36/E3 – *TPED*, са одговарајућим смерницама.

Безбедносни аспекти употребе аеросолних распршивача, који се највише користе у козметичким производима и производима за домаћинство, регулисани су Директивом 75/324/EE3 (*ADD*) и њеним допунама.

У области плинских уређаја, релевантна је Директива о плинским уређајима 2009/142/E3 (*GAD*), чија примена је подржана добровољним стандардима које су развили ЦЕН и ЦЕНЕЛЕК.

## Рударство, металургија и минерали

# 74

Овај сектор обухвата производњу челика, обојених метала, неметала (цемент, керамика, стакло и креч) и вађење руде и минерала, а задатак ЕК је да осигура

висок ниво конкурентности овог сектора, уз уважавање принципа одрживог развоја и слободне трговине.

Индустрија челика и обојених метала има важну улогу, пре свега у циљу обезбеђивања квалитетних сировина за друге индустријске секторе. Главни изазови са којима се ове индустрије суочавају тичу се обавезе смањења емисије штетних гасова, заштите животне средине, цене и доступности сировина и енергије (висока увозна зависност и потрошња енергије), конкуренције произвођача из трећих земаља и привлачења и задржавања квалификоване радне снаге. Производња метала из отпада има тренд раста и доприноси напорима за очување животне средине.

Најважнија регулатива везана за црну и обојену металургију односи се на заштиту животне средине и обухвата „пакет мера против климатских промена“, укључујући и шему трговине квотама за емисију гасова са ефектом стаклене баште *Emissions Trading Scheme (ETS)* базираној на директиви 2003/87/EЗ, директиву о интегрисаној превенцији и контроли загађења (IPPC) и уредбу REACH. Такође, релевантна је и регулатива у вези са управљањем отпадом.

Производња цемента, керамике, стакла и креча такође захтева високу потрошњу енергије, па се најважнија регулатива односи на област енергије и заштите животне средине (ETS, IPPC директива, REACH уредба и директиве из области управљања отпадом).

Производи од керамике и стакла морају да буду усаглашени са директивом 2005/31/EЗ о керамичким производима који долазе у контакт са храном као и директивом 94/62/EЗ која регулише паковања и амбалажни отпад. Директива 2005/31/EЗ регулише и ниво олова и кадмијума у украсним предметима од керамике.

Произвођачи стакла морају да воде рачуна и о директиви 2000/53/EЗ која се односи на аутомобилски отпад, директиви 2002/95/EЗ у вези са ограничењем ризичних супстанци у електричној и електронској опреми, 2002/96/EЗ која се односи на електрични и електронски отпад (WEEE) и 2002/72/EЗ која се односи на пластичне материјале који могу да дођу у контакт са храном.

Још два акта односе се на сектор производње стакла. Први је директива 69/493/EЗ која се односи на кристално стакло, а друга директива 89/109/EЗ, о материјалима и производима који могу да дођу у контакт са храном. Ова директива допуњена је уредбом (ЕЗ) 1935/2004 о материјалима и производима који долазе у додир са храном и који још више поштрава ове захтеве, како би се спречио ризик од преноса одређених супстанци у храну и то у количинама које могу да угрозе људско здравље или утичу на састав прехранбених производа.

Вађење руда, камена и минерала неизбежно оставља трајне последице по животну средину, чак иако се предузму мере рехабилитације земљишта. За ову област значајна је директива 92/43/ЕЕЗ о очувању природних станишта и дивље флоре и фауне, на основу које Европска комисија припрема смернице о томе како помирити рударске активности са високим нивоом заштите животне средине. Ту су и директиве 2006/21/EЗ о управљању отпадом рударских индустрија и 2004/35/EЗ која успоставља оквир за заштиту воде и земљишта.



## Текстилна индустрија

# 75

У текстилној и индустрији одеће у ЕУ, која обухвата активности од прераде влакана у предиво и тканине до производње великог броја производа као што су високо технолошка синтетичка влакна, вуна, постељина, индустријски филтери, одећа и сл., већином послују мала и средња предузећа, а најзначајније земље произвођачи су Италија, Француска, Велика Британија, Немачка и Шпанија, које учествују са око  $\frac{3}{4}$  у производњи текстила и одеће у ЕУ. Ова индустрија још увек има веома важно место у појединим регионима ЕУ.

Због комбинације различитих фактора, а пре свега јаке међународне конкуренције и уклањања увозних квота, текстилна индустрија у ЕУ претрпела је низ промена, укључујући концентрацију на производе са вишом додатом вредношћу, квалитет, дизајн и иновације. Паралелно с тим, дошло је до премештања производних погона у земље са нижим трошковима рада и ангажовања подуговорача.

За овај сектор најзначајније су директиве које се односе на етикетирање текстилних производа: Директива 2008/121/ЕЗ о називима тканина, Директива 96/73/ЕЗ о одређеним методама за квантитативну анализу двоструких мешавина текстилних влакана са пратећим објашњењем и Директиве 2006/2/ЕЗ, 2007/4/ЕЗ и 73/44/ЕЕЗ. Од 1999. уведена је и европска Еко-етикета за текстилне производе.

Сем тога, Комисија је припремила предлог нове Уредбе о називима тканина и етикетирању производа од текстила, са циљем поједностављења и унапређења постојећег регулативног оквира за развој нових влакана и подстицања иновативност, у текстилној индустрији.

Остале директиве релевантне за овај сектор су директива 76/769/ЕЕЗ, која се односи на маркетинг и коришћење одређених опасних супстанци и препарата, као и касније допуне ове директиве, пре свега директива 2002/61/ЕЗ која се односи на азоколоранте.

У погледу еколошких аспеката, за текстилну индустрију од значаја је и директива IPPC 2008/1/ЕЗ, која има за циљ смањење загађења из различитих индустријских постројења. Постројења која се баве предтретманом (прање, избелјивање и сл.) или бојењем влакана или тканина, а чији капацитети превазилазе 10 тона на дан, морају да испуне захтеве ове директиве (нпр. морају да добију еколошку дозволу за рад). Ту су још и директива 2003/87/ЕС о ефектима стаклене баште, као и REACH уредба о хемикалијама. Кад год се биоцидни производи додају текстилним, релевантне су и одредбе директиве 98/8/ЕЗ.

## Туризам

# 76

Туризам је означен као један од кључних сектора развоја европске привреде. Лисабонски уговор препознаје значај туризма за привреду ЕУ и уводи специфичне надлежности ЕУ о овој области. Туризму је у овом уговору посвећен један члан у коме се наводи да ће ЕУ допунити акције држава чланица у сектору туризма, нарочито тако што ће промовисати активности на подизању конкурентности овог сектора. Такође,

успоставља се и нови политички оквир за развој туризма са циљем да Европа постане број 1 туристичка дестинација у свету.

Иако тренутно нема директну надлежност у области туризма, бројне су области у другим политикама ЕУ које имају значајан утицај на овај сектор. На пример, акције у области спорта, образовања, усавршавања, омладине, културе, регионалне политике, које се реализују кроз програме ЕУ, а чије спровођење подржава Европска мрежа предузетништва (EEN). Са циљем подстицања проактивне сарадње између предузећа која послују у области туризма, туристичких дестинација и националних, регионалних и локалних власти, ЕК је у октобру 2007. године усвојила „Агенду за одржив и конкурентан европски туризам“. У овој области значајна је и иницијатива EDEN – „Изузетне европске дестинације“ (“European Destinations of Excellence”). До сада су одржана 4 круга овог такмичења, од којих је сваки имао специфичну тему: Најбоље европске руралне дестинације (2007), Туризам и локално нематеријално наслеђе (2008), Туризам и области под заштитом (2009) и Туризам на води (2010) Aquatic Tourism.

## Производња играчака

Иако релативно мали сектор, индустрија играчака једна је од најдинамичнијих индустрија у Европи, а око 80% играчака и игрица који се производе у ЕУ долази из Француске, Немачке, Италије, Шпаније, Велике Британије и Ирске. Као и у многим другим секторима, своју конкурентску предност ова индустрија у ЕУ заснива на квалитету производа.

Индустрија играчака регулисана је на европском нивоу преко директиве 88/378/ЕЕЗ о безбедности играчака. Нова директива о безбедности играчака (2009/48/ЕЗ) додатно појачава одредбе које се односе на нове безбедносне захтеве, као и њихово спровођење. Њоме се осигуравају највиши безбедности стандарди на свету, нарочито они који се односе на употребу хемијских супстанци у играчкама. Све играчке које се нађу на тржишту ЕУ морају да буду означене са „СЕ“ знаком.

Сем поменуте директиве, произвођачи и увозници играчака у ЕУ морају да задовоље захтеве и других аката као што су: директива 76/768/ЕЕЗ, која се односи на козметику; директива 87/357/ЕЕЗ, која се односи на производе који могу да угрозе здравље или безбедност потрошача; директива 94/62/ЕЗ, која се односи на паковање и амбалажни отпад; директива 2001/95/ЕЗ, о општој безбедности провода; директива 2001/95/ЕЗ о материјалу који долази у контакт са храном; директива 2002/96/ЕЗ, која се односи на електрични и електронски отпад; директива 2004/108/ЕЗ о електромагнетној компатибилности; директива 2006/12/ЕЗ о одлагању отпада; директива 2006/66/ЕЗ о батеријама; директива о нисконапонској опреми 2006/95/ЕЗ; уредба 1907/2006 – REACH; Уредба 1935/2004, која се односи на материјале и производе који могу да дођу у контакт са храном.



## Индустрија прераде дрвета, индустрија папира и графичка индустрија

# 78

Шуме покривају 44% површине ЕУ, највише у планинским пределима и северним државама и чине 5% светских шума. Индустрија прераде дрвета, папира и графичка индустрија у ЕУ врло су конкурентне са одличним техничким и комерцијалним перформансама, а мала и средња предузећа играју кључну улогу у индустрији прераде дрвета, што доводи и до одржавања запослености у руралним крајевима ЕУ.

Европска комисија је у документу „Комуникација о иновативним и одрживим индустријама које се базирају на дрвету“ (Communication on Innovative and Sustainable Forest-based Industries in the EU) предложила главне смернице које треба да осигурају кохерентан приступ држава чланица ка јачању конкурентности ове индустрије, а узимајући у обзир климатске промене.

Пошто за сада нема јединствене политике на ЕУ нивоу, одговорност за шумске ресурсе углавном лежи на државама чланицама. Сем надзора и извештавања на националном нивоу, оне учествују у паневропском извештавању (у оквиру MCPFE процеса) и активностима које се односе на заштиту и контролисану сечу шума. На локалним нивоима развијене су и бројне независне и приватне схеме за сертификацију шума.

У процедури усвајања је уредба којом се спречава илегална трговина стаблима. Ова уредба успоставља потпуну забрану стављања на тржиште стабала која су илегално посечена, као и производа који су направљени од тих стабала. Листа производа на које ће се ова одредба односити укључује намештај од дрвета, пулпу и папир, стругано дрво, табаци, цепанице, панели, кутије, палете, ковчези итд. Ова директива намеће и обавезу праћења према којој трговци и оператери морају да воде евиденцију о томе ко их је снабдео сировинама и чувају је 5 година. Подаци који треба да буду доступни су опис производа, земља у којој је стабло посечено, квантитет, име добављача и др.

Друга хоризонтална акта ЕУ имају утицаја на ову индустрију. Најважнији међу њима су: директива о обновљивој енергији (*Renewable Energy Directive 2009/28/E3*), Уредба о грађевинским производима, Уредба REACH, директива IPPC 2008/1/EC.



## Која је разлика између фондова и програма ЕУ?

Програми Заједнице (*Community Programmes*) представљају важно средство за реализацију конкретних политика ЕУ кроз унапређење сарадње између држава чланица ЕУ. Иако су образовани за потребе држава чланица, ови програми су доступни државама које претендују да постану чланице ЕУ (државе кандидати и потенцијални кандидати), јер се на тај начин упознају са појединачним политикама ЕУ, њиховим циљевима и средствима за реализацију. Закључењем одговарајућег споразума (оквирни споразум) овим државама отвара се могућност учешћа у програмима Заједнице, иако је учешће у сваком програму појединачно условљено закључењем меморандума о разумевању. Меморандум о разумевању потписују представници генералног директората задуженог за управљање програмом и ресорног министарства у чијој надлежности се налази конкретна политика.

79

За разлику од програма Заједнице, државе које нису чланице ЕУ не могу бити кориснице кохезионог, структурних (Европски фонд за регионални развој и Европски социјални фонд) или пољопривредних фондова ЕУ (Европски пољопривредни фонд за рурални развој и Европски пољопривредни гаранцијски фонд) све до приступања Европској унији. Њима су за потребе испуњавања критеријума за приступање ЕУ доступни претприступни фондови који су 2007. године обједињени успостављањем Инструмента за претприступну помоћ – *Instrument for Pre-Accession Assistance* (ИПА).

## Шта су то претприступни фондови ЕУ?

У намери да допринесе спровођењу реформских активности које су предуслов за испуњавање критеријума за приступање Европској унији, ЕУ је протеклих деценија обезбеђивала значајну финансијску подршку државама кандидатима која се пласира кроз неколицину инструмената попут програма PHARE (*Poland and Hungary: Assistance for Restructuring their Economies*), CARDS (*Community Assistance for Reconstruction, Development and Stabilisation*), ISPA (*Instrument for Structural Policies for Pre-Accession*) и SAPARD (*Special Accession Programme for Agriculture and Rural Development*).

80

Програм PHARE створен је 1989. године и оригинално је био намењен економској обнови Пољске и Мађарске, а касније проширен на целу централну и источну Европу, укључујући и СФРЈ. Као део претприступне стратегије програм PHARE је од 1997. године намењен усвајању и спровођењу правних тековина ЕУ, односно јачању административних и управљачких капацитета и финансирању инвестиционих активности у државама кандидатима. У периоду 2000–2006, програм PHARE је замењен програмом CARDS. Поред овог програма, од 2000. године државама кандидатима на располагању су два додатна инструмента финансијске подршке који су намењени финансирању инвестиционих пројеката у области транспорта и животне средине (ISPA) и активности у области пољопривреде и руралног развоја (SAPARD). Ови инструменти (CARDS, ISPA, SAPARD) 2007. године замењени су јединственим

претприступним инструментом финансијске подршке који носи назив Инструмент за претприступну помоћ (ИПА).

## Шта је инструмент за претприступну помоћ ИПА 2007–2013?

# 81

Од 2007. године државама западног Балкана (Босна и Херцеговина, Хрватска, Црна Гора, Македонија, Србија, Албанија), УНМИК Косово Резолуција Савета безбедности УН 1244 и Турској на располагању је нови инструмент подршке – *Инструмент за претприступну помоћ (ИПА)* – који је заменио до тада присутне програме помоћи – PHARE, ISPA, SAPARD, Инструмент претприступне помоћи за Турску и CARDS. Стратешки циљ овог програма је да подупре реформске активности потенцијалних кандидата или кандидата на њиховом путу у Европску унију. Уредбом Савета (ЕЗ) бр. 1085/2006 о успостављању ИПА утврђена је помоћ у износу од 11,468 милијарди евра за период 2007–2013. Ова помоћ усмерена је на јачање демократских институција и владавине права, заштиту људских и мањинских права, јачање родне равноправности и недискриминације, реформу државне управе, укључујући успостављање децентрализованог система управљања фондовима ЕУ (ДИС), спровођење економских реформи, развој цивилног друштва те унапређење регионалне и прекограничне сарадње.

Поред овако опште дефинисаних циљева, у случају држава кандидата, ИПА ће се усмерити и на усвајање и спровођење правних тековина ЕУ и спровођење пољопривредне и кохезионе политике ЕУ. С друге стране, у случају потенцијалних кандидата, ИПА би требало да се фокусира на прогресивно усклађивање законодавства са правним тековинама ЕУ и активности у области регионалног, руралног и развоја људских ресурса. Ова помоћ пласира се кроз пет компоненти од којих су прве две:

- помоћ у транзицији и изградњи институција и
- прекогранична сарадња

доступне државама кандидатима и потенцијалним кандидатима, док су преостале три компоненте:

- регионални развој
- развој људских ресурса и
- рурални развој,

доступне само државама кандидатима које имају успостављен одговарајући систем за управљање фондовима (ДИС) што утиче на тип и обим помоћи које оне добијају.

## Шта су програми прекограничне сарадње ЕУ?

# 82

Један од три основна циља Регионалне/Кохезионе политике ЕУ је Европска територијална сарадња која подразумева прекограничну, транснационалну и међурегионалну сарадњу на које је у периоду од 2007. до 2013. године издвојено 8,7 милијарди евра. Прекогранична сарадња заснива се на одговарајућим вишегодишњим

програмима који, између осталог, дефинишу подручје обухваћено програмом, опис економских и социјалних прилика, листу приоритета и мера које ће бити подржане, оквирни буџет програма, управљачке структуре и поступак његовог спровођења.

Србији је из друге компоненте Инструмента за претприступну помоћ – прекогранична сарадња, доступна помоћ кроз коју се обезбеђује подршка за унапређење свеукупних односа између Републике Србије и суседних држава и стабилизацију регионалних прилика финансирањем програма/пројеката који доприносе друштвеном и економском развоју, решавању заједничких проблема у пограничном појасу, ефикасном управљању границама и унапређењу односа између локалних заједница.

Погранична подручја у Републици Србији обухваћена су програмима прекограничне сарадње са Мађарском, Румунијом, Бугарском, Хрватском, Босном и Херцеговином и Црном Гором. Поред наведених шест програма прекограничне сарадње, Србија учествује и у програму транснационалне сарадње **Југоисточна Европа**, односно програму прекограничне сарадње Јадрански програм (у делу који се односи на истраживање и иновације и институционалну сарадњу).

У оквиру ових програма сва непрофитна правна лица, регистрована на подручју обухваћеном конкретним програмом, у сарадњи са најмање једним партнером из суседне земље, могу бити предлагачи пројеката. Тако се као предлагачи пројеката могу појавити: органи власти на локалном и регионалном нивоу, регионалне и локалне развојне агенције, привредне коморе и удружења привредника, образовне и истраживачке установе, организације цивилног друштва и удружења грађана.

### Који су то програми Европске заједнице у којима право учешћа могу остварити мала и средња предузећа?

Програми ЕУ у којима мала и средња предузећа (МСП) могу директно да учествују углавном су тематски подељена – заштита животне средине, истраживање, образовање, култура – и креирају их и спроводе различити сектори Европске комисије. МСП, као и друге организације, углавном могу директно да се пријаве на одређене позиве унутар програма и то у складу са условима јавног позива и у партнерству са МСП из других земаља. У зависности од програма, подносиоци могу да буду и гранска удружења, пословна удружења, пружаоци пословних услуга и/или консултанци. Сви програми спроводе се у складу са правилом кофинансирања: ЕУ покрива део трошкова пројекта, док буџет за преостали део долази од партнера на спровођењу пројекта. МСП из Србије за сада имају право да учествују само у Програму за конкурентност и иновативност (СІР прва два стуба) и у Седмом оквирном програму за истраживање и развој (FP7) који су обрађени у наредним одговорима. Учешће у другим програмима зависи од стицања статуса кандидата, пријема у чланство ЕУ, а код неких програма, као што је *Marco Polo II*, већ сад надлежно министарство за одређену област може да потпише Меморандум о разумевању са ЕК и тиме омогући да и МСП из Србије у њима учествују.

- *EUREKA* – мрежа са тржишно оријентисано истраживање и развој – паневропска мрежа за тржишно оријентисане, индустријске организације за истраживање

83

и развој која подстиче конкурентност предузећа успостављањем веза и мрежа за развој иновативности у 36 земаља. Предузећима су на располагању знање, вештине и експертиза из свих делова ЕУ, а Eureka олакшава приступ националним јавним и приватним финансијским средствима. Више информација на: <http://www.eureka.be>

- *LIFE +* је програм који у центар ставља заштиту животне средине са буџетом од 2,1 милијарде евра. МСП могу да се пријаве за овај програм директно преко ЕК или преко националних агенција. Више информација на <http://ec.europa.eu/environment/life/funding/lifeplus.htm>
- *Marco Polo II* (2007–2013) – има за циљ да унапреди систем заштите животне средине транспортног система ЕЗ и да допринесе ефикасном и одрживом транспорту. Програм подржава активности у превозу роба и услуга, логистици, као и осталим релевантним областима, укључујући пловне путеве. Буџет програма је 450 милиона евра. Више информација на: [http://ec.europa.eu/transport/marcopolo/index\\_en.htm](http://ec.europa.eu/transport/marcopolo/index_en.htm).
- *Integrated Action Programme in Lifelong Learning* – интегрисани акциони програм за доживотно учење покрива четири специфична програма од којих је програм LEONARDO DA VINCI најзначајнији и највише се односи на предузећа с обзиром на то да подржава и новативне, транснационалне иницијативе које промовишу знање, способности и вештине. Више детаља на: <http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-programme>
- *Erasmus за младе њредузетњике*, пилот програм настао 2009. године на иницијативу ЕУ. Пружа практичну и финансијску подршку новим предузетницима који желе неко време да проведу у предузећу у другој земљи чланици ЕУ и самим тим да уче од искусног предузетника. Циљ програма је размена идеја, искуства и информација између предузетника како би се побољшао приступ тржишту и идентификовали потенцијални партнери за нова предузећа у другим ЕУ земљама. Програм кофинансира ЕУ са укупним буџетом од 4,3 милиона евра, чиме се покривају трошкови пута и смештаја током „праксе“.

Слични програми на нивоу ЕУ постоје и у области културе, медија, здравља, заштите на раду као и у области социјалног дијалога и њихова средства су намењена, између осталих, малим и средњим предузећима која послују у тим секторима.

## Седми оквирни програм за истраживање и развој (ФП7)

# 84

Седми оквирни програм за истраживање и развој (ФП7) представља један од кључних инструмента Европске уније за остваривање стратешки дефинисаног циља оличеног у њеном настојању да постане најдинамичнија/најконкурентнија економија на свету, заснована на знању односно образовању, истраживању и иновацијама (стратегија из Лисабона). У том смислу, ФП7 представља важан допринос укупним настојањима држава чланица и привредних субјеката у ЕУ усмерених на јачање научне и технолошке основе привредног развоја финансирање активности које су груписане, у четири категорије: сарадња, идеје, људски капитал и истраживачки капацитети.



Оквирни програм подржава и део активности Заједничког истраживачког центра Европске комисије.

Укупан буџет овог Програма у периоду од 2007. до 2013. године износи 54,5 милијарди евра, од чега је чак 32 милијарде усмерено на унапређење сарадње у бројним областима попут здравља, пољопривреде и рибарства, биотехнологија, информациона и комуникационих технологија, нанотехнологија и нових материјала, енергетике, транспорта, животне средине, друштвених и хуманистичких наука, свемирских истраживања и безбедности.

Потписивањем Меморандума о разумевању између Европске заједнице и Републике Србије, јула 2007. године, створене су претпоставке за учешће истраживачких организација, универзитета, индивидуалних истраживача и научника, малих и средњих предузећа и њихових удружења из Републике Србије у овом Програму. Улогу националног координатора који пружа подршку потенцијалним предлагачима пројеката у Републици Србији обавља Сектор за међународну сарадњу и европске интеграције у Министарству за науку и технолошки развој.

## ЦИП – Програм за конкурентност и иновативност

Оквирни програм за конкурентност и иновативност (CIP) је програм Европске заједнице који има циљ да подстакне конкурентност европских предузећа, пре свега малих и средњих предузећа. Програм подржава иновативне активности, укључујући еко-иновације, омогућава лакши приступ капиталу и услугама за подршку пословању. Програм подстиче широко коришћење информационо-комуникационих технологија и доприноси развоју одрживог, конкурентног и свеобухватног информационог друштва. Такође, усмерен је и на стимулисање коришћења обновљивих видова енергије и енергетску ефикасност. Међутим, мала и средња предузећа могу директно да конкуришу у релативно малом броју позива. Програм траје од 2007. до 2013. године, а укупан буџет је 3,6 милијарди евра.

85

Поред земаља чланица ЕУ у Програму CIP под истим условима могу да учествују и: земље ЕФТА/ЕЕА, земље кандидати за чланство у ЕУ, као и земље западног Балкана укључене у Процес стабилизације и придруживања.

CIP се састоји се од три подпрограма: Програм за предузетништво и иновативност (EIP), Програм за подршку политици информационо-комуникационих технологија (ICT PSP) и Програм Интелигентна енергија за Европу (IEE). У Програму могу да учествују предузећа, истраживачке и развојне институције и универзитети, НВО, државне и јавне институције и истраживачи.

Први стуб, Оперативни програм за предузетништво и иновације (EIP), има укупни буџет 2,1 милијарду евра, укључујући 430 милиона евра за еко-иновације.

Четири врсте инструмената су на располагању у Оперативном програму за предузетништво и иновације (EIP):

- Услуге за подршку пословању
- Подршка иницијативама које јачају предузетништво и иновативност

- Иницијативе за побољшање одређених политика
- Приступ финансијама.

Србија је приступила ЕИР (новембра 2008. године) и ICT PSP (октобра 2009. године). Координатор целокупног СИР програма, као и првог стуба (ЕИР) је Министарство економије и регионалног развоја, док је за други стуб (ICT PSP) Министарство за телекомуникације и информатичко друштво. До сада је добијено неколико пројеката – Европска мрежа предузетништва, Услуге заштите животне средине за МСП, Сателитски рачуни за задруге и удружења, Мрежа амбасадора женског предузетништва Србије. Ни у једном од до сада одобрених пројеката нису директно учествовала МСП. Више информација о овој теми можете добити на: [www.cip-srbija.rs](http://www.cip-srbija.rs) и [www.mtid.gov.rs](http://www.mtid.gov.rs) **Које су још институције које могу привредницима дати информације о коришћењу средстава ЕУ?**

Државни орган задужен за координацију и управљање фондовима ЕУ и развојном помоћи у Републици Србији је Канцеларија за европске интеграције – Сектор за планирање, програмирање, праћење и извештавање о средствима ЕУ и развојном помоћи. Такође, будући да Република Србија учествује у неколицини програма Заједнице одговарајућа ресорна министарства врше улогу националних координатора за учешће у овим програмима, па је тако Министарство економије и регионалног развоја координатор за учешће у програму СИР, Министарство за науку и технолошки развој за програм FP7, а Министарство рада и социјалне политике за програм PROGRESS



## Привредна комора Србије– партнер предузећима на путу европских интеграција

### На кој начин ПКС помаже предузећима да се боље информишу о односима Србије и Европске уније?

Путем портала Европске интеграције на званичном сајту Привредне коморе Србије ([www.pks.rs/eu](http://www.pks.rs/eu)) привредници се свакодневно могу информисати о активностима Бироа за сарадњу са ЕУ које су усмерене на информисање, едукацију и пружање конкретних одговора на упите предузећа у вези са пословањем на унутрашњем тржишту као и о секторским политикама и законодавству Европске уније.

# 86

Како се Србија потписивањем Споразума о стабилизацији и придруживању обавезала да ће са своје стране усклађивати законодавство са прописима ЕУ, Привредна комора Србије континуирано едукује привреднике о овом процесу. Током вишегодишње сарадње са Бироом за техничку помоћ и размену информација Европске комисије – TAIEХ, Привредна комора Србије реализовала је до сада скоро тридесет семинара и радионица на тему законодавства Европске уније, које се односе на поједине секторе привреде. На тај начин привредници су информисани о прописима ЕУ који кроз процес усклађивања законодавства Србије са правном тековином ЕУ постепено постају део домаћег законодавства, а посебна пажња посвећује се разматрању хоризонталних питања као што су заштита конкуренције, државна помоћ, заштита потрошача, питање стандардизације и интелектуалне својине (више на <http://www.pks.rs/Default.aspx?tabid=2807>).

Привредна комора Србије перманентно информише привреднике о стању спровођења реформи у процесу европских интеграција путем израде прилога за годишњи извештај Европске комисије о стању реформи у Србији, као и кроз доставу коментара по објављивању извештаја Делегацији Европске уније у Србији. Представници Привредне коморе Србије активно учествују и у годишњим секторским састанцима Унапређеног сталног дијалога између Србије и ЕУ (више информација на [www.pks.rs/eu](http://www.pks.rs/eu)). У сарадњи са Канцеларијом за европске интеграције Владе Републике Србије, Привредна комора Србије активно учествује и у реализацији обавеза Србије у процесу стицања статуса кандидата за чланство у ЕУ.

У сарадњи са Факултетом за економију, финансије и администрацију (ФЕФА) из Београда и Владом Републике Србије, по први пут је у оквиру заједничког пројекта Ефекти интеграције Србије у Европску унију израђена анализа трошкова и користи европских интеграција, што је од посебног значаја за привреду и привредни амбијент Србије. (више на <http://www.pks.rs/Default.aspx?tabid=2775>).

Привредна комора Србија у сарадњи са Привредном комором Антверпена из Белгије, Привредном комором Београда, Регионалном привредном комором Ниша и Привредном комором Црне Горе, спроводи пројекат Трансфер законодавства Европске уније у Србију и Црну Гору. Циљ пројекта је унапређење извозних капацитета предузећа кроз упознавање и разумевање законодавства ЕУ које прописује захтеве за

производе који излазе на тржиште ЕУ. Уз подршку белгијских стручњака запослени у привредним коморама припремају за заинтересована предузећа свеобухватне извештаје о релевантним прописима ЕУ за конкретне производе. (више информација на <http://www.pks.rs/Default.aspx?tabid=2774>).

Придružено чланство у Европском удружењу трговинских и индустријских комора (*Eurochambers*) омогућава Привредној комори Србије праћење и учешће у активностима ове организације у вези са дефинисањем заједничких позиција њених чланица у креирању политика ЕУ и подстицања активне улоге предузећа у законодавном процесу ЕУ. *Eurochambers* кроз реализацију различитих пројеката које финансира Европска унија, пружа снажну подршку земљама западног Балкана у процесу прикључења ЕУ. (више информација на <http://www.pks.rs/Eurochambers/tabid/1586/language/sr-Latn-CS/Default.aspx>).

У седишту Европске уније, у Бриселу, активно је представништво Привредне коморе Србије које је уписано у регистар организација које заступају интересе одређених група према институцијама ЕУ. Регистар омогућава представништву да буде препознато као легитимни заступник интереса привреде Србије. Основни циљеви деловања представништва су снажније повезивање српских предузећа и њихових асоцијација са релевантним европским асоцијацијама и учешће српских компанија у догађајима који имају за циљ повезивање предузећа, представљање ставова заинтересованих страна и утицај на законодавне активности ЕУ. (више информација на <http://www.pks.rs/be>)

## На кој начин ПКС помаже предузећима да се боље информишу о политикама Европске уније?

# 87

Привредна комора Србије посвећује посебну пажњу праћењу процеса усклађивања домаћег привредно-системског законодавства са правном тековином ЕУ. У том циљу, у сарадњи са пројектом Техничке помоћи Комисији за заштиту конкуренције, који финансира Европска унија, Привредна комора Србије већ две године организује едукацију и конференције на тему политике заштите конкуренције за потребе привреде. Тиме се обезбеђује повећање знања привреде и стручне јавности о значају политике заштите конкуренције као једног од стубова унутрашњег тржишта ЕУ.

Поред ових, Привредна комора Србије спроводи и друге врсте едукација ради подизања нивоа информисаности привредника и других заинтересованих субјеката на тему политика ЕУ: Основе европских интеграција, Регионалана политика Европске уније, Споразум о стабилизацији и придруживању...

У циљу подстицања учешћа домаћих предузећа у пројектима који се финансирају средствима Седмог оквирног програма за истраживање и развој (FP7), и унапређења конкурентности српске привреде, а посебно малих и средњих предузећа, Привредна комора Србије и коморски систем покренули су пројекат оснивања регионалних канцеларија које ће бити лоциране у оквиру привредних комора у градовима – универзитетским центрима: Београду, Новом Саду, Нишу и Крагујевцу, а које би у сарадњи са Министарством за науку и технолошки развој пружале различите услуге

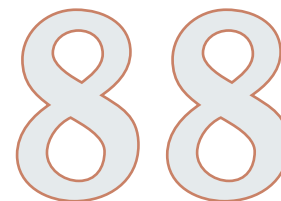
подршке предузећима приликом аплицирања за FP7.

- информисање предузећа о отвореним позивима и условима конкурисања
- обучавање предузећа за аплицирање за FP7
- помоћ предузећима у тражењу партнера
- помоћ предузећима у изради предлога пројеката
- повезивање предузећа са локалним/регионалним научноистраживачким институцијама

У сарадњи са Министарством за науку и технолошки развој Привредна комора Србије организује и посебне догађаје – опште и секторске Инфо дане, како би предузећа информисала о могућностима конкурисања за FP7. Више информација на <http://www.pks.rs/Default.aspx?tabid=2807>.

### На који начин Привредна комора Србије може да помогне предузећу при аплицирању за програме ЕУ?

Као организација предузећа, предузетника и других привредних субјеката, Привредна комора Србије обавља веома важну улогу у контексту коришћења програма ЕУ кроз пружање информативних, едукативних и консултанских услуга. Једна од кључних претпоставки за ефикасно коришћење доступних програма ЕУ је благовремено информисање потенцијалних корисника о могућностима за финансирање њихових активности. У том смислу, Привредна комора Србије и пратећи коморски систем у целини обезбеђују правовремени проток релевантних информација својим чланицама о отвореним позивима за достављање предлога пројеката, условима за учешће, потенцијалним партнерима итд. Такође, узимајући у обзир да се до ових средстава најчешће долази кроз процес надметања, од велике важности је да се потенцијални апликанти добро упознају са процедурама коришћења ових извора финансирања, прикупљањем неходне документације за пријављивање и да се оспособе да самостално прођу кроз процес пријављивања, што може допринети подизању њихове конкурентности.



### На кој начин ПКС помаже предузећима да се боље информишу о ефектима уласка у ЕУ на поједине секторе?

Привредна комора Србије настоји да помогне својим чланицама да боље разумеју правила која важе на заједничком тржишту ЕУ за поједине индустријске секторе и групе производа, али и да их упозна са тренутном ситуацијом и перспективама развоја појединих индустријских сектора, као и активностима које ЕУ подржава у циљу унапређења њихове конкурентности.

У сарадњи са удружењима Привредне коморе Србије, Биро за сарадњу са ЕУ свакодневно даје одговоре на упите привредника који се тичу пословања са ЕУ. Уз помоћ инфраструктуре доступне у оквиру Европске мреже предузетништва (ЕЕН



мрежа), ПКС ће од 1.1.2011. својим чланицама моћи да понуди велики спектар информација о регулативи, тржиштима и могућностима у ЕУ.

У секцији **Пословање са ЕУ** на порталу Европске интеграције Привредне коморе Србије, коју свакодневно уређује Биро за сарадњу са ЕУ, налази се електронски **Водич за пословање са ЕУ** (<http://www.pks.ps/Poptals/0/eu/index1.htm>) у коме предузећа могу пронаћи интернет изворе информација о извозу робе у ЕУ, опорезивању, техничкој регулативи, захтевима у контексту заштите животне средине, права интелектуалне својине, проналажење пословних партнера и др.

Биро за сарадњу са ЕУ Привредне коморе Србије информисе и о ефектима примене Споразума о стабилизацији и придруживању (ССП). На порталу је доступна база царинских стопа за увоз производа из ЕУ, апликација за прелиминарну проверу испуњења услова за стицање преференцијалног порекла, брошура о паневропским правилима порекла и економски водич кроз ССП. Све додатне информације достављају се по упиту.



## Шта је Европска мрежа предузетништва и коју врсту услуге нуди предузећима?

Европска мрежа предузетништва (*Enterprise Europe Network – EEN*) је мрежа преко 600 организација које пружају услуге предузећима са сврхом максималног коришћења могућности које пружа ЕУ и заједничко тржиште ЕУ. Мрежа функционише по принципу „све на једном месту“ (*one-stop shop*) и подстиче пословну сарадњу, интернационализацију малих и средњих предузећа, подизање свести о могућностима финансирања из фондова Европске уније, техничку сарадњу, трансфер технологија и подстицање иновативности.

90

ЕЕН је активна у 47 земаља, укључујући свих 27 земаља ЕУ, Европску економску зону (Исланд, Норвешку, Исланд и Лихтенштајн), земље кандидате (Хрватску, Македонију, Турску, БиХ, Албанију), Швајцарску и друге земље, укључујући и Кину, Русију и САД. Рад Мреже налази се под надзором Европске комисије и оперативном контролом Извршне агенције за конкурентност и иновације ЕУ (*EACI*).

Сва предузећа која имају питања везана за пословање на неком од европских тржишта, којима је потребна помоћ у проналажењу партнера у ЕУ, која су заинтересована за трансфер технологије (било као испоручилац или прималац) или су заинтересовани за учешће у неком од позива у оквиру доступних програма ЕУ, могу се обратити било којем од чланова ове мреже.

## Да ли је Србија део Европске мреже предузетништва?

Европска мрежа предузетништва – ЕЕН у Србији отворена је у јуну 2009. године и представља систем који обезбеђује информације за развој пословања и проналажења пословних партнера, као део паневропске мреже за пословну подршку рада малих и средњих предузећа, али и великих компанија, секторских удружења и кластера. ЕЕН у Србији реализује се у оквиру Оквирног програма за конкурентност и иновативност – ЦИП.

91

Услуге Мреже намењене су предузећима, националним истраживачко-технолошким развојним институцијама, привредним коморама, локалним самоуправама, професионалним привредним организацијама и невладиним организацијама, као и страним предузетницима који желе да прошире своје пословање изван тржишта ЕУ и да послују у Србији.

Активности мреже имају три основне теме: пословно повезивање у Европи и боље разумевање пословног окружења у Европи, трансфер технологије и иновације и учешће у ЕУ програмима.

Посебна пажња у Србији усмерена је ка следећим секторима: пољопривреда, лов и шумарство; рударство; индустрија; струја, гас и водоснабдевање; грађевинарство; превоз, складиштење и комуникација и финансијско посредништво са тенденцијом снажнијег укључивања и других сектора.

ЕЕН у Србији спроводи конзорцијум на челу са Националном агенцијом за регионални развој (НАРР), а чланови су Агенција за страна улагања и промоцију извоза (СИЕПА), Универзитет у Београду, Универзитет у Новом Саду, Универзитет у Нишу, Институт Михаило Пупин и од 1.1. 2011. године, Привредна комора Србије. Више информација на у: <http://www.een-spbija.rs>.

## Шта је стратегија Европа 2020 и како се њоме прогнозира економска перспектива ЕУ у наредном периоду?

# 92

Европски савет је на предлог Европске комисије у јуну 2010. године усвојио најважнији стратешки документ ЕУ за наредну деценију који носи назив Европа 2020. Овим документом највиши представници држава чланица ЕУ дефинисали су будући правац развоја ЕУ настојећи да пронађу заједнички одговор на изазове са којима се суочава њена привреда и обезбеде координацију економских политика чиме би се унапредила њена конкурентност и продуктивност, социјална кохезија и економска конвергенција.

Основни циљеви ЕУ у наредној деценији огледају се у повећању стопе запослености радно способног становништва од 20 до 64 године на 75%, укључујући веће учешће младих, старијих и слабо квалификованих радника, као и боље интегрисање легалних миграната; унапређењу услова за истраживање и развој, кроз повећање јавног и приватног улагања у овај сектор на 3% БДП; смањењу емисије гасова који узрокују ефекат стаклене баште за 20% у поређењу са деведесетим годинама прошлог века; повећању удела обновљивих извора енергије у укупној енергетској потрошњи на 20%; повећање енергетске ефикасности за 20%; унапређењу квалитета образовања, с посебним нагласком на смањење стопе особа које напуштају школе на мање од 10% и повећање удела особа старости 30–34 године у високошколском или еквивалентном нивоу образовања на најмање 40% и унапређење социјалне инклузије, посебно кроз смањење сиромаштва за најмање 20 милиона људи.

## На који начин појединац–предузеће може бити укључен у процес доношења одлука и прописа у ЕУ који на њега утичу?

# 93

Једно од основних карактеристика процеса доношења одлука у Европској унији представља инклузивност која се огледа у могућности учешћа оних на које се конкретна одлука односи или свих заинтересованих страна у консултативном процесу који претходи доношењу одлуке, односно усвајању прописа. Разуме се, могућност утицаја зависи од тога која се област/политика регулише, којим ће актом бити регулисана, који се поступак усвајања акта примењује и коју улогу имају конкретне институције ЕУ у том поступку. Ипак, можда понајвише на ову могућност утиче и то у којој се фази налази процес израде нацрта акта, односно регулисања одређене политике. Свакако да је у раним фазама креирања одређене политике, попут припремне фазе која се огледа у спровођењу најширих консултација, односно изради Зелене књиге (која служи да се јавност упозна са проблематиком коју законодавац жели да реши), односно Беле књиге (којом се јавност упознаје са могућим мерама за

решавање отворених питања), могућност утицаја далеко већа него у познијим фазама када се нацрт акта нађе у процедури усвајања од стране законодавца или још више фазе спровођења.

## Шта предузећима стоји на располагању на путу изазова које са собом носе ЕИ?

Будући да се као једно од кључних обележја процеса европских интеграција испољава усклађивање националног законодавства са правом ЕУ, за привредне субјекте је од изузетне важности да буду упознати не само са важећим правним оквиром већ и планираним активностима Владе и Народне скупштине. У том смислу, улога Привредне коморе је да кроз своју информативну и едукативну функцију допринесе бољој оспособљености привредних актера да се прилагоде текућим или наступајућим изменама.

Не ретко, измена правног оквира има за последицу и прилагођавање пословних и производних активности/процеса, па чак и планова које прате повећани издаци због чега је помоћ државе, али и Европске уније, од изузетне важности. Кроз одговарајуће финансијске инструменте попут одговарајућих програма (СІР, FP7), фондова (ІРА) или пак банака (ЕІВ–ЕІФ, ЕВРД) обезбеђују се бесповратна и кредитна средства која омогућавају унапређење управљачких и производних капацитета, чиме се доприноси јачању њихове конкурентности и продуктивности, а самим тим и бољим пословним резултатима.

# 94





## Листа корисних интернет адреса

---

1. ПРИВРЕДНА КОМОРА СРБИЈЕ  
[www.pks.rs](http://www.pks.rs)
2. Биро за сарадњу са ЕУ Привредне коморе Србије  
[www.pks.rs/eu](http://www.pks.rs/eu)
3. ВЛАДА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ  
[www.spbija.gov.rs](http://www.spbija.gov.rs)
4. КАНЦЕЛАРИЈА ЗА ЕВРОПСКЕ ИНТЕГРАЦИЈЕ ВЛАДЕ СРБИЈЕ  
[www.seio.gov.rs](http://www.seio.gov.rs)
5. НАРОДНА СКУПШТИНА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ  
[www.paplament.gov.rs](http://www.paplament.gov.rs)
6. МИНИСТАРСТВО ФИНАНСИЈА  
[www.mfin.gov.rs](http://www.mfin.gov.rs)
7. КОМИСИЈА ЗА ЗАШТИТУ КОНКУРЕНЦИЈЕ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ  
[www.kzk.opg.rs](http://www.kzk.opg.rs)
8. ДЕЛЕГАЦИЈА ЕВРОПСКЕ КОМИСИЈЕ У СРБИЈИ  
[www.europa.org.rs](http://www.europa.org.rs)
9. ЕВРОПСКА КОМИСИЈА  
[www.europa.eu.int/comm/](http://www.europa.eu.int/comm/)
10. ГЕНЕРАЛНИ ДИРЕКТОРАТ ЗА ПРОШИРЕЊЕ  
[www.europa.eu.int/comm/enlargement](http://www.europa.eu.int/comm/enlargement)
11. Генерални директорат за индустрију  
<http://ec.europa.eu/enterprise>
12. Генерални директорат за трговину  
<http://ec.europa.eu/trade>
13. Генерални директорат за пољопривреду  
<http://ec.europa.eu/agriculture>
14. Генерални директорат за конкуренцију  
[http://ec.europa.eu/comm/competition/index\\_en.html](http://ec.europa.eu/comm/competition/index_en.html)
15. Удружење европских привредних комора  
<http://www.eurochambers.be>
16. Европски комитет за стандардизацију (CEN – European Committee for Standardisation)  
[www.cen.eu](http://www.cen.eu)
17. Европски комитет за стандардизацију у области електротехнике (CENELEC – European Committee for Electrotechnical Standardization)  
[www.cenelec.eu](http://www.cenelec.eu)

18. Европски институт за стандардизацију у области телекомуникација (ETSI – European Telecommunications Standard Institute)  
[www.etsi.eu](http://www.etsi.eu)
19. Европски завод за регистрацију комунитарног жига и дизајна (ОИМ – The Trade Mark and Designs Registration Office)  
[www.oami.europa.eu](http://www.oami.europa.eu)
20. Претраживач прописа Европске уније – Eur–lex  
[www.eur–lex.europa.eu](http://www.eur–lex.europa.eu)
21. ЕВРОПСКА БАНКА ЗА ОБНОВУ И РАЗВОЈ  
[www.ebpd.org](http://www.ebpd.org)
22. СТРАТЕГИЈА ЕВРОПА 2020  
[http://ec.europa.eu/eu2020/index\\_en.htm](http://ec.europa.eu/eu2020/index_en.htm)
23. БАЗА ПРАВНИХ ПРОПИСА ЕУ  
<http://eur–lex.europa.eu/en/index.htm>
24. КРАТКИ ПРИКАЗИ И ОБЈАШЊЕЊА ЕВРОПСКИХ ПОЛИТИКА И ЗАКОНОДАВСТВА [http://europa.eu/legislation\\_summaries/index.htm](http://europa.eu/legislation_summaries/index.htm)
25. ИПА – ИНСТРУМЕНТ ЗА ПРЕТПРИСТУПНУ ПОМОЋ  
<http://europa.eu/scadplus/leg/en/lvb/e50020.htm>
26. ИНФОРМАЦИОНИ СИСТЕМ – ИСДАКОН  
[www.evropa.gov.rs](http://www.evropa.gov.rs)
27. ПРОГРАМИ ПРЕКОГРАНИЧНЕ САРАДЊЕ У КОЈИМА УЧЕСТВУЈЕ СРБИЈА  
[www.evropa.gov.rs/Evropa/PublicSite/CBC/NP\\_Default.aspx](http://www.evropa.gov.rs/Evropa/PublicSite/CBC/NP_Default.aspx)
28. ПРОГРАМ TWINNING  
[http://ec.europa.eu/enlargement/how–does–it–work/technical–assistance/twinning\\_en.htm](http://ec.europa.eu/enlargement/how–does–it–work/technical–assistance/twinning_en.htm)
29. ТАИЕХ  
[taiech.ec.europa.eu](http://taiech.ec.europa.eu)
30. ФИНАНСИЈСКИ ОКВИР И БУЏЕТ ЕУ  
[http://ec.europa.eu/budget/budget\\_glance/index\\_en.htm](http://ec.europa.eu/budget/budget_glance/index_en.htm)
31. ПРОГРАМ FP7  
[http://ec.europa.eu/pesearch/fp7/index\\_en.cfm](http://ec.europa.eu/pesearch/fp7/index_en.cfm)
32. ИНСТРУМЕНТ ЗА ПРЕТПРИСТУПНУ ПОМОЋ ЕУ  
[http://ec.europa.eu/enlargement/how–does–it–work/financial–assistance/instrument–ppe–accession\\_en.htm](http://ec.europa.eu/enlargement/how–does–it–work/financial–assistance/instrument–ppe–accession_en.htm)

Издавач  
ПРИВРЕДНА КОМОРА СРБИЈЕ  
Београд, Ресавска 13-15  
[www.pks.rs](http://www.pks.rs)

Брошура је израђена уз стручну и финансијску подршку  
Канцеларије за европске интеграције Владе РС

Компјутерска припрема, коректура и корице  
ПРИВРЕДНА КОМОРА СРБИЈЕ  
Служба за маркетинг

Штампа  
Excelsior

Тираж: 2000







**ПРИВРЕДНА  
КОМОРА  
СРБИЈЕ**

**Ресавска 15, 11000 Београд, Србија**  
**Тел: (+381 11) 3300 900**  
**Факс: (+381 11) 3230 949**  
**[www.pks.rs](http://www.pks.rs)**



*Република Србија*  
*Влада*  
Канцеларија за европске интеграције

---

**REPUBLIC OF SERBIA**  
**GOVERNMENT**  
European Integration Office